

TEMA: STRUKTURELL HEMLÖSHET

Sociionomen

EN TIDNING FRÅN AKADEMIKERFÖRBUNDET SSR

#3
2024

MÖTET

Forskaren Jayeon Lee vill prata om maxinkomst

TENDENS

Utbildningarna till psykoterapeut blir färre

“Jag har inte haft en chans att få en bostad efter att jag blev skuldsatt.”

“JAG VILL HA
ETT HEM”

Stefan Wallerek
har inte haft en egen bostad på över 20 år

En kunskapsbaserad socialtjänst

Sekretess och tystnadsplikt på socialtjänstens område, 3u

I boken redogörs bland annat offentlighetsprincipen och bestämmelserna om sekretess i allmänhet samt de grundläggande bestämmelserna om sekretess som gäller inom socialtjänsten.

Fredrik Rådman,
Therése Fridström Montoya
ISBN: 978-913902868-0

Nya sociallagarna, 3u

Boken ger en komplett redovisning av de fyra lagar som socialtjänsten vilar på.

Lars Lundgren, Per-Anders Sunesson
ISBN: 978-913902831-4

Barnets egendom, 2u

Boken ger vägledning om hur gällande lagstiftning fungerar och hur man med den som grund ser till barnets bästa också med iakttagande av barnkonventionen.

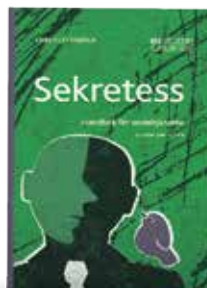
Eva von Schéele
ISBN: 978-913902929-8

Juridisk metodbok, 5u

Denna bok ger en introduktion till juridisk metod, lagstiftningens systematik, olika typer av normer och hur statens, regionernas och kommunernas verksamheter styrs.

Annika Rejmer, Stefan Zetterström,
Sverker Scheutz, Therése Fridström
Montoya
ISBN: 978-913902932-8

Sekretess, 7u

Boken beskriver huvuddragen av de bestämmelser som är av betydelse för sekretessprövningen vid en socialförvaltning.

Lars Clevesköld
ISBN: 978-913902941-0

Stärk dina medarbetare & dig själv

Vidareutbildning på högskolenivå
för yrkesverksamma

Ett urval av våra utbildningar

- Socialt arbete med unga i och omkring gängkriminalitet 7,5 hp
- Sexuellt våld och sexuell exploatering 3 hp
- Risk och skyddsbedömningar för våldsutsatta barn: föräldrar som utövar våld - iRisK 7,5 hp
- Family Talk Intervention (FTI) - när någon i familjen är svårt sjuk 7,5 hp
- Affektfobiteori för socialarbetare och kuratorer 7,5 hp

Marie Cederschiöld högskola

tidigare Ersta Sköndal Bräcke högskola

mchs.se/uppdrag

uppdrag@mchs.se • 08-555 051 19

Är inkomsttak lösningen på klimatfrågan?

Jag ska vara ärlig och säga att jag skäms. För att fira en jubilar i familjen har jag åkt på en högst onödig resa. På väg till flygplatsen ignorerar jag flygskammen och ser fram emot att möta våren på lite sydligare breddgrader.

Det blir en fantastisk resa. En välförtjänt paus i vardagen, tänker jag och slår bort klimatångesten, precis som så många andra i vår del av världen. För det är ju så vi som har råd motiverar vår ohållbara livsstil. Samtidigt undviker vi att tänka för mycket på det som egentligen är kärnan – vår konsumtion och sätt att leva slår sönder människors liv. Inte så mycket här, i Sverige. Inte just nu i alla fall. Men på andra håll har temperaturförändringarna börjat göra avtryck och snart så kommer de att sätta betydligt större spår även i vår del av världen.

SÅ VAD ÄR lösningen? Socionomen och forskaren Jayeon Lee, som vår reporter Viktoria Myrén träffat i Göteborg, menar att vi måste förändra vår syn på tillväxt och välbefinnande och börja prata om maxinkomst. Att jordens begränsade resurser är

så ojämnt fördelade går inte att försvara vilket blir extremt tydligt när vi ser vilka som står för majoriteten av utsläppen och vilka som får ta konsekvenserna. Men är ett inkomsttak ens en möjlig väg framåt? Det ska Jayeon Lee med flera studera i en Forte-finansierad studie som löper över fyra år.

DET SKA BLI spännande att följa och det är roligt att se att socionomer på olika sätt tar sig an klimatfrågan, som i allra högsta grad kommer att beröra yrkeskåren framöver. Socionomers kunskap och perspektiv behövs i debatten om samhällets utveckling!

Annika Sjöberg
Chefredaktör

Socionomen

Socionomen är Sveriges ledande oberoende tidskrift för kvalificerat socialt arbete och psykoterapi. Den är prenumererad och utkommer med åtta nummer per år. Ägare är Akademikerförbundet SSR. Tidskriften Socionomen, A4, Bondegatan 21, 116 33 Stockholm
Besök: Bondegatan 21

Socionomen ansvarar ej för inskickat material som inte är beställt.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**

Annika Sjöberg
0706-58 88 95
annika@socionomen.se

**DIGITAL REDAKTÖR
& REPORTER**

Tommy Johansson
0702-17 74 54
tommy@socionomen.se

ART DIRECTOR

Louise Bååth
louise@a4.se

SKRIBENTER

Tommy Johansson
Fredrik Rubin
Annika Sjöberg
Viktoria Myrén
Karin Persson
Fredrik Söderlund

REDAKTIONSRÅD

Socionomen har två redaktionsråd, ett bestående av forskare och ett med yrkesverksamma socionomer. Mer information finns på socionomen.se.

FOTO OMSLAG
Emma Larsson

PRODUKTION
A4 Text & Form

SOCIONOMEN.SE

Nyheter och fördjupning om
socialt arbete och psykoterapi

PRENUMERATION

Akademikerförbundet SSR
08-617 44 00, knappval 5
prenumeration@akademssr.se
Prisuppgifter och info finns på
socionomen.se/prenumerera/

ANNONSBOKNING

AdSales Group AB
Joel Pehrsson
joel@adsales.se
072 - 590 25 32
Utgivningsplan på
socionomen.se/annonsera/

TRYCKERI

Norra Skåne Offset,
ISO 14001- och
ISO 9001-certifikat.
Socionomen finns även som
taltidning. Kontakta redaktionen
för information.

Akademikerförbundet SSR

07 I KORTHET

Aktuellt: Regeringen har beslutat att hela socionomutbildningen ska ses över.

14 FÄRRE PSYKOTERAPEUTER

Tendens: Många lärosäten drar ner på antalet utbildningsplatser inom psykoterapi.

18 STRUKTURELL HEMLÖSHET

Tema: Hemlösa utan sociala problem har svårt att få stöd. Nu riskerar den gruppen att öka.

30 JAYEON LEE

Mötet: "Om vi tar våra planetära gränser på allvar så måste vi förändra hur vi ser på välstånd."

Socionomen
Jayeon Lee
forskar om sociala
orättvisor.

FOTO: CARINNA GRAN

Stefan har inte haft ett eget hem sedan 90-talskrisen.

FOTO:EMMA LARSSON

40 RÄTT KURVA

Verktyg: Samarbete med polisen ska hjälpa socialtjänsten att nå barn mellan 8 och 15 år.

44 FRIVÅRDEN

Bildreportage: Följ med frivårdaren Veronica Avalos en dag på jobbet.

53 SÅ TÄNKER SEXKÖPARNA

Forskning: Många var måna om att personen gjort ett självständigt val. Annars blev det inte äkta.

DESSUTOM I SOCIONOMEN

38 C-UPPSATS TÄVLINGEN, 59 DEBATT, 61 SETT, LÄST, HÖRT, 62 KRÖNIKA

ANNONS

FREDRIKSDAL

Ett utrednings- och behandlingshem
för familjer med barn i åldrarna 0-13 år
och blivande föräldrar

Tel. 0380 - 261 10
www.utredningshem.se

ANNONS

Söker du LSS-placering?

Vi har lediga platser och finns på flera platser i landet. Mo Gård har 75 års samlad erfarenhet och specialiserad kompetens kring kommunikation, kombinerade funktionsnedsättningar och utmanande uttryckssätt. Vi är ett stiftelseägt idéburet kunskapsföretag som erbjuder individanpassade helhetslösningar inom boende, daglig verksamhet och anpassad gymnasieskola till personer med intellektuell funktionsnedsättning och/eller autism.

Välkommen att besöka Lediga platser på vår hemsida och ta kontakt med våra kunniga placeringsrådgivare:

✓ placeringsradgivare@mogard.se ☎ 010-471 67 00

mogard.se

MO GÅRD

I korthet

TEXT: TOMMY JOHANSSON

FOTO: LIBERALERNA

Juno Blom utsedd till ny barnombudsman

PÅ NYTT JOBB. I början av mars gjorde Juno Blom sin första arbetsdag som ny barnombudsman. Hon har suttit i riksdagen sedan 2018 och har fram tills nu varit Liberalernas rättspolitiska talesperson.

– Jag är stolt och glad över förtroendet att vara Sveriges nya barnombudsman. Och jag känner ett stort ansvar att vara en blåslampa i baken på besluts-

fattare så att rättigheterna i barnkonventionen uppfylls för alla barn runt om i landet, säger Juno Blom.

Hon har bland annat en bakgrund hos Länsstyrelsen i Östergötland där hon i tolv år ledde det nationella arbetet mot hedersvåld och hedersförtryck.

Juno Blom efterträder Elisabeth Dahlin.

” Nu gäller det att värna om det socialpreventiva, stödjande och relationsbyggande grunduppdraget inom socialtjänsten. ”

Det skriver **Louise Bringselius, forskare inom ledarskap och politisk styrning**, i en krönika i Sydsvenskan apropå införandet av den nya socialtjänstlagen och regeringens nationella brottsförebyggande strategi.

66

procent av Sveriges socialsekreterare som arbetar i utsatta områden uppger att de har utsatts för hot i sitt arbete. Det visar en undersökning som Akademikerförbundet SSR har gjort.

Kriget i Ukraina har ökat svenskars ångest

PSYKISK HÄLSA. I en ny studie från Stockholms universitet slår man fast att svenskarnas ångestnivåer har ökat sedan kriget i Ukraina bröt ut.

Studien grundar sig i veckovisa mätningar hos 1 222 svenskar som vid tiden för Rysslands invasion i februari 2022 gick i behandling för ångest och depression. Det har möjliggjort analyser före, under och efter krigsutbrottet.

– Eftersom deltagarna genomgick behandling hade vi förväntat oss en förbättring av måendet varje vecka, men resultaten visade paradoxalt nog på en liten, men statistiskt säkerställd ökning av ångest, säger Per Carlbring, professor i psykologi vid Stockholms universitet.

– Detta understryker de vidsträckt psykologiska konsekvenserna av globala konflikter, fortsätter han.

FOTO: GETTY IMAGES

FLER NYHETER FÖLJ FLÖDET
PÅ SOCIONOMEN.SE

De som utövar våld i nära relation ska kunna vräkas

VÅLD. Det var i början av förra året som Liberalerna i Göteborg, genom kommunfullmäktigeledamoten Simona Mohamsson, lämnade in en motion om att personer som utövar våld i nära relation borde vräkas.

Nu har kommunfullmäktige röstat igenom förslaget. Förutom att våldsutövaren ska kunna vräkas ingår det också i beslutet att hyreskontraktet

ska skrivas över på den våldsutsatta. Dessutom ska den våldsutsatta, efter att kontraktet har övertagits, kunna få förtur till en annan bostad i en annan stadsdel.

– Den som tar sig friheten att slå sin partner har förbrukat rätten att behålla hyreskontraktet. Jag hoppas att fler kommuner går efter, säger Simona Mohamsson till Dagens Nyheter.

” Jag har installerat larm i mitt hem och jag väljer att inte jobba i samma kommun som jag bor. ”

Vittnesmål från anonym socialsekreterare i Uppdrag gransknings serie ”Dom tar våra barn” om hur hon påverkats av desinformationskampanjen mot socialtjänsten.

Bettan Byvald tilldelas kunglig riddarorden

UTMÄRKELSE. Socionomen Bettan Byvald, som i flera decennier varit verksam inom det sociala arbetet i Angered, har utsetts till riddare av Kungliga Vasaorden av Kung Carl XVI Gustaf och regeringen. Hon tilldelas utmärkelsen för mångårigt betydande socialt arbete.

Det är första gången på 50 år som de kungliga riddarordnarna har tilldelats svenskar för exceptionella insatser. Förutom Vasaorden består dessa av Serafimerorden, Svärdsorden och Nordstjärneorden.

”Tack, vem kunde tro detta, Riddare! Vill dela utmärkelsen med alla socialarbetare”, skriver Bettan Byvald på Socionomens sociala medier.

Ja till att legalisera cannabis i Tyskland

NARKOTIKA. Det tyska parlamentet röstade i mars ja till att legalisera cannabis för eget bruk. Tyskland blir därmed det tredje landet i Europa som inför en legalisering, jämsides Malta och Luxemburg.

Lagändringen innebär att från och med den 1 april får alla vuxna tyskar ha upp till tre plantor hemma. Man tillåts också bära med sig upp till 25 gram cannabis. Längre fram kommer tyskar över 18 år också kunna köpa cannabis i licensierade ”cannabisklubbar”.

Beslutet har under många år föregåtts av en intensiv debatt. Förespråkarna har pekat på att vanliga tyskar slipper social stigmatisering och att legaliseringen försvårar narkotikahandeln bland kriminella. Kritikerna menar från sitt håll att legaliseringen blir svår att kontrollera och att det innebär risker framför allt för unga användare.

”Nu förstår jag mina patienter bättre”

Psykiatern Ullakarin Nyberg har jobbat nära döden i hela sitt vuxna liv. När hon själv fick ett cancerbesked blev rollerna ombytta. Plötsligt var hon patienten.

”Vi är ganska rädda för att bara lyssna och tänka att det räcker.”

– Jag tror att jag har en ganska avspänd inställning till döden, så väl som man nu kan ha det.

Man kan förstå att det har blivit så för Ullakarin Nyberg. Genom sitt jobb inom suicidprevention och sin bakgrund som bröstcancerläkare har hon kommit döden nära. Det blev värdefullt när hon hösten 2018 själv fick ett cancerbesked.

– Jag behövde inte bli lika överraskad som många andra blir, eftersom jag följt förloppet så många gånger. Jag visste ju också att bröstcancer går att behandla och att prognosen är god, säger hon.

Hennes erfarenheter kring bröstcancer, både som yrkesverksam och som drabbad, har nu resulterat i boken ”Livet med bröstcancer”.

Varför ville du skriva boken?

– Jag insåg att jag har ett perspektiv som många inte har, dels genom min professionella roll, dels genom den dimension som man egentligen bara får om man själv blir sjuk. Jag hoppas att boken ska vara ett verktyg för de som drabbas.

Även om Ullakarin Nyberg hade en psykologisk verktygslåda som var välutrustad så fanns det stunder när mörkret blev övermäktigt.

– Jag hade en period där jag fick biverkningar av alla mediciner, och blev deprimerad i fem dagar. Då kunde jag inte tänka rationellt eller vara hoppfull. Det var en skrämmande upplevelse men också nyttig. Det har gjort att jag förstår mina patienter bättre.

Vad hjälpte dig mest när det var som svårast?

– Att behålla mina vardagsrutiner – jobba, träna, sjunga. För mig var det viktigt att kunna fungera som vanligt och ibland gick det, jag kunde faktiskt lägga sjukdomen åt sidan ibland.

Vad kan man som anhörig göra om någon i ens närhet mår dåligt eller drabbas av en livshotande sjukdom?

– Det är så viktigt att man ser på sig själv som ett stöd, men inte utifrån vilka goda råd man kan ge. Vi är ganska rädda för att bara lyssna och tänka att det räcker. I stället vill de flesta ge massa råd och uppmuntlande tillrop, men det kan faktiskt vara ett sätt att avlägsna sig från den som har det svårt.

Tommy Johansson

→ Ullakarin Nyberg

GÖR: Psykiater inom suicidprevention vid Norra Stockholms psykiatri och forskare.

BAKGRUND: Cancerläkare på Radiumhemmet i Stockholm, programledare för ”Livet med Ullakarin Nyberg” i P1, Sveriges Radio.

AKTUELL MED: Den självbiografiska boken ”Livet med bröstcancer”.

Så funkar det att jobba utomlands

Många leker med tanken på att någon gång i livet jobba utomlands. Men hur ser möjligheterna ut som socionom? Josefine Johansson, internationell sekreterare på Akademikerförbundet SSR, reder ut vad som gäller.

TEXT ANNIKA SJÖBERG ILLUSTRATION GETTY IMAGES

MÅNGA LEKER MED TANKEN på att någon gång i livet jobba i ett annat land. För vissa yrkesgrupper är det lättare än för andra. Språk, hur internationell ens bransch är, juridik och utbildningens innehåll är faktorer som

påverkar och socionomer hör till en av de yrkesgrupper där det inte är självklart att utbildningen går att använda i andra länder.

– I vissa länder är socionom ett legitimationsyrke, i andra inte så du måste alltid börja med att ta reda på vad som krävs i det land där du vill jobba, förklarar

Josefine Johansson som är internationell sekreterare på Akademikerförbundet SSR.

Hon tar Storbritannien som exempel:

– Där måste du vara registrerad för att få kalla dig "social worker" och det kan vara både dyrt och krångligt, inte minst efter brexit, berättar hon.

Förutom goda kunskaper i engelska måste du ha minst en fil kand. i socialt arbete, motsvarande 200 studiedagar och två praktikperioder. Du behöver skriva ett förklarande brev kring din utbildning och ha intyg från tidigare arbetsplatser. Dessutom behöver du teckna en egen sjukförsäkring. Om du någon gång vill flytta inom landet så

Josefine Johansson

FOTO: AKADEMIKERFÖRBUNDET SSR

”Det kan finnas arbetsuppgifter där du inte behöver titeln, men då är risken att det inte är lika välavlönat.”

behöver du göra om processen igen då Skottland, Wales, Nordirland och England har egna register.

– Sen kan det finnas arbetsuppgifter där du inte behöver titeln, men då är förstås risken att det är arbetsuppgifter som inte är lika välavlönade, till exempel som behandlingsassistent, säger Josefine Johansson.

Ett annat exempel är Spanien. Även här finns ett krav på att socialarbetare registrerar sig men efterlevnaden är kanske inte lika strikt, berättar hon. Lättare är det i våra nordiska grannländer. I Finland och på Island krävs legitimation men utbildningar från andra nordiska länder erkänns.

Det krävs dock en master för att

bli legitimerad i båda länderna. Det är bara legitimerade som får utföra vissa arbetsuppgifter, till exempel att besluta om omhändertagande av barn.

Men i Norge krävs ingen legitimation, även om det håller på att utredas, inte heller i Danmark. Där

finns även en överenskommelse mellan Akademikerförbundet SSR och det danska fackförbundet Dansk socialrådgiverforening om att ge varandras medlemmar

förhandlingsstöd under första året i respektive land.

I den bästa av världar ska man förstås få erkännande och lön som matchar den utbildning man har, men det kan ibland kosta mer än det smakar. Särskilt om man tänker sig att jobbet är för en begränsad tid.

– Då kan det vara enklare att ta en tjänst som inte kräver legitimation. Oavsett lär det bli en erfarenhet att bära med sig resten av livet. ◀

Tips till dig som vill jobba utomlands

- Tänk igenom vilket land du vill jobba i och ta reda på vilka kraven är för att få jobba i just det landet. Oftast finns ett fackförbund eller en yrkesorganisation som kan ge vägledning.

- Överväg att inte jobba under titeln "socionom" eller "social worker". Det kan vara betydligt lättare att få jobb som inte kräver legitimation, till exempel som behandlingsassistent.

- Flera frivilligorganisationer har verksamhet utomlands och skickar i ut personal på uppdrag i andra länder.

Hela socionomutbildningen kommer att ses över

Regeringen meddelade i slutet på mars att innehållet i hela socionomutbildningen ska utredas. Uppdraget slutredovisas i december 2024.

TEXT ANNIKA SJÖBERG

I **AUGUSTI 2023** tillsatte regeringen en utredning med uppdrag att se över delar av innehållet i socionomutbildningen. Då låg fokus på studenternas kunskaper om ungdomskriminalitet. Uppdraget skulle slutredovisas i slutet

på mars men nu utökas utredaren Mikael Tärnfalks uppdrag till att omfatta hela socionomutbildningen.

– För att Sverige ska kunna möta dagens samhällsutmaningar spelar socionomer en stor roll. Deras arbete är bland annat viktigt för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet, motverka otrygghet i utsatta områden och förebygga mäns våld mot kvinnor. Den senaste översynen av målen för socionomexamen

gjordes 2006 och vi anser därför att en helhetsöversyn av socionomutbildningen behövs för att säkerställa att studenterna rustas för att möta dagens behov, säger utbildningsminister Mats Persson i ett pressmeddelande.

”För att säkra kompetensen i socialtjänsten måste vi göra det mer attraktivt att stanna kvar i yrket och specialisera sig.”

UTREDAREN FÅR I UPPDRAG att ta ställning till om målen i examensbeskrivningen för socionomexamen behöver ändras, och om så är fallet

föreslå nya eller ändrade examensmål. Utredaren ska också se över möjligheterna till att specialisera sig inom högskolan i socialt arbete eller motsvarande. Det gäller såväl inom ungdomskriminalitet som andra områden.

Akademikerförbundet SSR välkomnar utredningen och betonar att socionomutbildningen är en generalistutbildning, därför är det omöjligt att göra studenterna helt yrkesklara. I stället vill Akademikerförbundet SSR se specialistutbildningar på flera olika områden.

– Vi behöver specialistutbildning för att lösa samhällets stora utmaningar. Dryga två procent av socionomerna har en masterutbildning i dag, jämfört med 50 procent bland sjuksköterskor. För att säkra kompetensen i socialtjänsten måste vi göra det mer attraktivt att stanna kvar i yrket och specialisera sig, säger Heike Erkers, ordförande i Akademikerförbundet SSR.

UTREDNINGSTIDEN förlängs till den 20 december 2024. Senast den 31 mars 2024 ska utredningen överlämna en redovisning av det arbete som genomförts till och med den 1 mars 2024. ◀

FOTO: GETTY IMAGES

ANNONS

nytida

Vi gör världen lite bättre, en människa i taget

Nytida ger stöd till barn, unga, vuxna och familjer inom både funktionsnedsättning och psykosocial problematik. Vi finns här för dig, med över 460 verksamheter runt om i landet.

Läs mer om oss på nytida.se

FÄRRE VÄGAR ATT BLI PSYKOTERAPEUT

När den psykiska ohälsan ökar behövs fler psykoterapeuter. Men hur ser möjligheterna ut för de som vill utbilda sig?
En sak är säker: Utbudet minskar.

TEXT TOMMY JOHANSSON

När det kommer till framtidsförsörjningen av psykoterapeuter så kunde prognosen vara bättre i Sverige. Antalet yrkesverksamma med legitimation minskar för varje år och hälften av landets regioner flaggar för att man har en brist på psykoterapeuter.

Siffrorna kommer från Socialstyrelsens årliga rapporter om tillgång och efterfrågan på legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal. Enligt de

Anders Klingström
FOTO: PRIVAT

Anna Norlén
FOTO: ANNA VON BRÖMSSÉN

senaste mätningarna tillhör psykoterapeuter ett av de legitimationsyrken där antalet sysselsatta har minskat mest.

– Det här är ett jättebekymmer, säger Anders Klingström, legitimerad psykoterapeut och ordförande i Psykoterapiföreningen.

– Om man ser till den första linjens psykiatri på vårdcentralerna så är depression och ångest de absolut vanligaste diagnoserna. Och så har man knappt något att sätta in.

MELLAN 2016 OCH 2022 har antalet legitimerade psykoterapeuter under 65 år minskat från cirka 3 700 personer till 3 380. Detta enligt den senaste statistiken från Socialstyrelsen. Det kan ställas i relation till ett annat sedan länge välkänt problem – att psykoteraptkåren är till åren kommen och står inför stora pensionsavgångar.

– Så har det sett ut länge. Den enda yrkesgruppen som är specialister på psykoterapi riskerar alltså att försvinna från marknaden. Det fylls i alla fall inte på i samma takt som folk går i pension, säger Anders Klingström.

Medelåldern bland sysselsatta legitimerade psykoterapeuter är 59 år. Bland legitimationsyrkena inom hälso- och sjukvården är psykoterapeuter den yrkesgrupp som har flest sysselsatta över 67 år.

På ett sätt är det begripligt. Vägen till legitimationen är lång och för de som vill bli legitimerade psykoterapeuter har utbudet av utbildningar blivit mindre de senaste 5–10 åren. I början av januari 2022 avvecklade Marie Cederschiöld högskola, tidigare Ersta Sköndal Bräcke högskola, sitt psykoterapeutprogram. För några år sedan valde också Högskolan Evidens i Göteborg att avveckla hela sin verksamhet, både psykoterapeutprogrammet och grundutbildningen.

SETT TILL INRIKTNINGAR tog Linköpings universitet bort sin familjeterapiinriktning så sent som vid årsskiftet. Även vid Lunds universitet har inriktningar tagits bort – kognitiv beteendestyrad psykoterapi och psykodynamiskt orienterad psykoterapi, båda med fokus på barn och ungdom. Ett annat exempel är Karolinska Institutet där kognitiv beteendeterapi och psykodynamisk terapi också har försvunnit.

Även Göteborgs universitet kan nämnas. Där har man inte lagt ner någon inriktning men

Psykoterapeututbildning

1. Akademisk examen som psykolog, läkare eller socionom om minst 180 högskolepoäng, motsvarande tre års heltidsstudier.
2. Grundutbildning i psykoterapi, så kallad steg 1-utbildning, som vanligtvis löper över minst tre terminer på halvfart och omfattar minst 45 högskolepoäng. I en psykologexamen är grundutbildningen inkluderad.
3. Minst två års arbete med psykoterapeutiska arbetsuppgifter.
4. Först därefter uppfyller man behörighetskraven till psykoterapeutprogrammet, med reservation för att variationer kan förekomma beroende på lärosäte. Det innebär tre års ytterligare studier på halvfart, motsvarande 90 högskolepoäng. Förutsatt att man genomför den här processen i ett svep är det alltså tal om en period på cirka tio år.

” Det är bekymmersamt att antalet utbildningsplatser minskar utifrån det ökade trycket. ”

► under ansökningsomgången 2024 har man valt att pausa den psykodynamiska inriktningen, med hänvisning till brist på resurser och att inriktningen behöver moderniseras.

Oftast är det just ekonomi, personalbrist eller omfördelning av resurser som ligger till grund för nedläggningar, men Anna Norlén, verksamhetschef och rektor på Ericastiftelsen, nämner också en annan faktor.

– Psykologförbundet påverkar ju utbildningsläget så till vida att man sedan ganska många år har infört en egen ordning för specialistutbildning. Många psykologer väljer att gå olika kurser inom den i stället för en psykoterapeututbildning.

Det har i förlängningen lett till att utbildningssamordnare inom psykoterapi, Anna Norlén inkluderad, har arbetat för att psykoterapeutprogrammet ska motsvara en sammanhållen

specialistutbildning inom psykoterapi för psykologer.

– Det är flera lärosäten som nu erbjuder det. Vid Stockholms och Uppsala universitet, hos oss på Ericastiftelsen och på Karolinska institutet är det så. Om en psykolog vill gå psykoterapeutprogrammet på någon av de lärosätena så blir man samtidigt specialist.

ANDERS KLINGSTRÖM lyfter ytterligare en sak som får en direkt påverkan på människors möjligheter att nå legitimationen.

– När det kommer till grundutbildningen inom psykoterapi så är det en helt oreglerad marknad. Folk betalar massor av pengar för utbildningar som inte är godkända. När de sedan söker till psykoterapeutprogrammet får de veta att de inte är behöriga. Det är en djungel där utbildare inte tar något som helst ansvar för sina studenter.

Både Anna Norlén och Anders Klingström är oroliga över utvecklingen.

– Det är bekymmersamt att antalet utbildningsplatser minskar utifrån det ökade trycket på de verksamheter som erbjuder stöd och behandling för barn och ungdomar, säger Anna Norlén, och fortsätter:

– En psykoterapeut kan inte bara behandling utan även bedömning, de har kompetens inom utvecklings- och föräldrapsykologi, motivationsarbete med mera. Det är ovärderligt även om insatserna ska vara tidsbegränsade och komma in tidigt. ◀

Antal utbildningsplatser

● Ericastiftelsen:

12-14 platser vartannat år.

● Ersta Sköndal högskola

Programmet nedlagt

● Evidens AB

Programmet nedlagt

● Göteborgs universitet:

56 platser vart tredje år.

● Karolinska Institutet:

16 platser varje år.

● Linköpings universitet:

32 platser vartannat år.

● Lunds universitet:

98 platser vart tredje år.

● Stockholms akademi för psykoterapeututbildning (SAPU):

50 platser varje år.

● Stockholms universitet

Psykologiska institutionen:
40 platser per år.

Institutionen för socialt arbete: 24 platser ungefär var femte termin.

● Svenska institutet för kognitiv psykoterapi:

28 platser varje år.

● Umeå universitet

30 platser per år (uppehåll vart tredje år)

● Uppsala universitet:

24-28 platser varje 1,5 år.

* Siffrorna avser utbildningsplatser på legitimeringsgrundande psykoterapeutprogram i Sverige. Det totala antalet platser är en sammanräkning av respektive lärosätes olika inriktningar. Antalet platser kan variera från termin till termin. Siffrorna inkluderar inte steg 1-utbildningar.

Masgården

Nytt, högspecialiserat boende för vuxna med långvarig komplex psykiatrisk problematik, ofta i kombination med riskbeteenden, kriminalitet och missbruk.

Våra klienter kommer från den rättspsykiatriska slutenvården, LVM-vården eller har placerats med stöd av SoL. Hos oss inkluderas alla typer av vårdinsatser i dygnspriset eftersom vi vet att behovet av utredning, behandling och strukturerad risk- och behovsbedömning är stort hos våra klienter.

Vi arbetar i enlighet med RBM-modellen för att minimera och förebygga riskbeteenden, där det långsiktiga målet är att våra klienter ska uppnå en ökad självständighet och en förbättrad funktionsnivå inom samtliga livsområden. Eftersom Masgården har egen psykiater, psykolog och sjuksköterska har vi också möjlighet att utföra alla psykiatriska behandlingsinsatser på plats.

För info och placeringsförfrågan: 010-16 00 676

Insikten finns i Sala och erbjuder omsorg och behandling i boenden och familjehem från Dalarna till sydligaste Skåne. Vi arbetar enligt evidensbaserade metoder med stöd av våra psykologer och läkare. Besök oss gärna på www.insikten.info eller scanna qr-koden.

ANNONS

Nytt avtal i hamn för 35 000 medlemmar:

“Vi tar ett rejält tag kring lönebildningen och arbetstidsregleringen.”

Markus Furuberg, förhandlingschef på Akademikerförbundet SSR, om avtalet som gäller från den 1 april för anställda i kommuner och regioner.

Mer på Akademikern.se om hur du påverkas av det nya avtalet.

Akademikern.

TUFF KAMP FÖR ETT EGET HEM

Många som saknar bostad får inte hjälp av det allmänna. I lågkonjunktorens spår riskerar fler att vräkas, vilket gör utsikten att få en egen bostad mörk.

TEXT **FREDRIK RUBIN** ILLUSTRATION **JENS MAGNUSSON**

TEMAINNEHÅLL

STRUKTURELL HEMLÖSHET

FLER BEHÖVER STÖD

I lågkonjunktorens spår riskerar fler att bli av med sin bostad. **20**

STATISTIKEN GER EN SKEV BILD

Ny forskning visar att hot om vräkning får många att flytta "självmant". **23**

"KRONOFOGDEN SÅLDE HUSET"

Stefan har varit hemlös sedan han blev skuldsatt på 90-talet. **24**

PANELEN

Hur jobbar ni för att förebygga vräkningar? **28**

I februari kom Socialstyrelsens kartläggning av hemlösheten i Sverige. Undersökningen görs vart sjätte år och i år visar resultatet bland annat på en marginell minskning av antalet personer i hemlöshet. Men knappt hade rapporten hunnit publiceras innan kritiken kom.

Främst i ledet stod Sveriges Stadsmissioner där Åsa Paborn är direktor. Hon menar att Socialstyrelsens definitioner är för snäva och därför inte fångar upp den dolda strukturella hemlösheten, vilket gjort att resultatet visar en minskande hemlöshet.

– Stadsmissionens definition av dold hemlöshet är att man saknar ett tryggt och långsiktigt boende. Man saknar det stöd man har rätt till eller behöver från samhället och syns inte heller i den officiella statistiken, säger hon och fortsätter;

– Det kan vara den pensionerade änkan med betalningsanmärkning som inte får ett förstahandskontrakt utan tvingas bo hos vänner, eller

” Man saknar det stöd man har rätt till och syns inte heller i den officiella statistiken. ”

paret där båda arbetar men lönerna är för låga och kapital saknas.

ÅSA PABORN TECKNAR EN mörk bild av vår samtid. Trösklarna på bostadsmarknaden är höga och hyrorna likaså. Köerna är långa men bostäderna få. Samtidigt är toleransen för betalningsanmärkningar många gånger obefintlig och

försörjningsstöd godkänns sällan som inkomst.

– För många är det nästan omöjligt att få en bostad. Samtidigt har det blivit allt svårare att få stöd med boende av socialtjänsten om du inte har några socialt betingade problem i övrigt. Är du ensamstående och våldsutsatt kvinna så är det ofta svårt att komma vidare från det kortsiktiga stöd som erbjuds. Och om du har ett jobb, men trots det saknar ett tryggt boende, så förväntas du ofta klara dig på egen hand.

Att Socialtjänsten inte räknar in strukturellt hemlösa är dock en sanning med modifikation. I själva verket räknas de som en egen kategori, men kartläggningen saknar metoder att fånga in dessa. Kartläggningen bygger i stort på socialtjänstens uppgifter och strukturellt hemlösa söker, men beviljas sällan bistånd för boende. Därför är de svåra att fånga upp den vägen.

Det gör gruppen liten i Socialstyrelsens statistik, medan mörkertalet sannolikt är stort.

– För sex år sedan var det fler som uppgavs endast ha brist på boende som orsak till hemlöshet. I dag verkar socialtjänsten arbeta mer med gruppen som har fler sociala problem, inklusive hemlöshet. Resultatet blir att personer inom grupp 4 (strukturellt hemlösa, reds. anm) minskat, säger Stina Hovmöller enhetschef på Socialstyrelsen.

Betyder det att gruppen verkligen har minskat?

– Vi vet inte om den minskat, eller om det beror på att socialtjänsten slutat arbeta med den. Men det är den grupp med störst skillnad jämfört med förra kartläggningen för sex år sedan.

Så hur kommer det sig att strukturellt hemlösa vuxna och barn sällan får stöd av socialtjänsten? En del av svaret får vi i samtal med Tim Holappa, forskare vid Stockholms universitet som gjort en rättsvetenskaplig studie om rätten till bostad i det sociala skyddsnetet. I denna lyfter han en rad brister i hur socialtjänsten och samhället i stort upprätthåller rätten till bostad.

– I dag saknas ett regelverk som säkerställer att personer som inte har en trygg bostad och inte kan skaffa en på egen hand får stöd av det allmänna, primärt kommunerna, för att tillgodose sitt behov, säger Tim Holappa.

I sin forskning kunde han se att socialtjänstens uppdelning mellan socialt och strukturellt hemlösa inte har någon rättslig grund. Kort sagt, det är inte reglerat i socialtjänstlagen.

– Men i domstolspraxis har det tolkats som att man ska vara helt bostadslös och ha speciella

” När man beviljas boende är det ofta tidsbegränsat, några veckor eller månader i taget. ”

Åsa Paborn
FOTO: ANNA Z EK

Tim Holappa
FOTO: DANIEL PETERSSON

svårigheter att ordna en bostad själv för att få rätt till stöd, säger Tim Holappa och fortsätter;

– Jag har tittat på hur detta tillämpats av kammarrätter och två kommuner och speciella svårigheter att skaffa bostad på egen hand likställs med att ha en social eller medicinsk problematik. Det exkluderar de som är strukturellt hemlösa.

TIM HOLAPPA understryker att det inte finns något formellt hinder för socialtjänsten att bevilja bistånd för ett mer långsiktigt boende om det är hushållets behov.

– Men socialtjänstlagen har tolkats som att den enskilde har en snäv rätt. Och när man beviljas boende är det ofta tidsbegränsat, några veckor eller månader i taget. Ur ett människorättsperspektiv kan det kritiseras eftersom det innebär att den enskilde inte har en långsiktig trygg bostad.

SAMTIDIGT ÄR problemen på bostadsmarknaden stora på många orter. Bristen på lägenheter är stor och det är inget socialtjänsten kan råda över, men när Tim Holappa analyserade kommunernas bostadsförsörjningsansvar på djupet såg han att detta kom med en enda skarp skyldighet: Att en gång per mandatperiod besluta om riktlinjer för bostadsförsörjningen.

– Utöver det så har man befogenheter vilket innebär att kommuner får, men inte måste, vidta åtgärder inom bostadsförsörjningen. Man kan arbeta med allmännyttan, införa hyresgarantier, anordna bostadsförmedling och andra initiativ, men det är inget krav.

JUST ALLMÄNNYTTAN pekas ofta ut som en nyckel för att fler billiga bostäder ska byggas. Men Sveriges Allmännyttas marknadsrapport som publicerades i januari 2024 slår fast att allmännyttan skulle behöva bygga uppemot 6 700 fler

Markus Knutagård
FOTO: SANDRA JEPPSSON

► bostäder om året fram till 2030 för att uppfylla sin andel av bostadsbehovet, medan prognosen är att bara 2 000 bostäder per år kommer att byggas. De har dessutom ofta en hög hyra.

Parallellt med tilltagande bostadsbrist ser vi också en ökning av antalet vräkningar. Under 2023 berördes 674 barn av vräkningar, vilket är 17 procent fler än året innan. Eftersom den som en gång blivit vräkt brukar ha väldigt svårt att få en ny bostad riskerar många av dem att få leva med en osäker boendesituation för lång tid framåt. Dessutom ser Kronofogden ser ett ökat inflöde av ärenden. Hushållens totala skulder ökade med 17 procent under förra året.

– Barn har historiskt alltid varit välfärdsstatens huvudfokus som man velat skydda och värna. Men i dag hanteras strukturellt hemlösa barn sämre än den grupp som man tidigare såg som ”hopplösa fall”. Missbrukande män har olika långsiktiga boendelösningar, medan strukturellt hemlösa barnfamiljer hänvisas till akuta och dåliga boendeformer, säger Marcus Knutagård forskare vid Socialhögskolan vid Lunds universitet.

MARCUS KNUTAGÅRD menar att det också finns en Svarte Petter-problematik. Bostadsbrist leder till social dumpning, inte minst bland asylsökande som efter en tid inte längre beviljas bistånd.

– Socialtjänsten ser inte strukturellt hemlösa som sin målgrupp, de anser att bostadsförsörjningen är en kommunal angelägenhet. Det gör att personer flyttar till kommuner där det finns

bostad men inte arbete, vilket blir ett problem för individen och den nya kommunen som ofta har en lägre skattekraft än i de kommuner som personerna flyttar från.

Samtidigt menar han att det också finns en risk med att ge ekonomiskt svaga ett dyrt långsiktigt boende, även om alternativet är ännu sämre.

– De långsiktiga boendelösningarna ökar trots allt enligt Socialstyrelsens kartläggning vilket är positivt, samtidigt finns det risk för en inläsningseffekt.

LIKSOM MÅNGA andra tror Markus Knutagård att den strukturella hemlösheten kan komma att öka.

– Vi har sedan 90-talet premierat att äga vår bostad och gått ifrån hyresrätten. Sedan 2002 och framåt har kapitalvärdet skjutit i höjden jämfört med insatsen, vilket fått klyftorna att öka markant mellan boendeformerna.

Behovet av alternativ för dem som inte har möjlighet att köpa sin bostad blir därmed större. I och med lågkonjunkturen och den så kallade ”inflationsschocken” kan vi dessutom vara på väg in i en ny verklighet.

– Vi har en ny situation där vi inte sett effekterna av stigande räntor och inflation än. Men organisationer ser redan matfattigdom i bredare samhällsgrupper än tidigare. Ekonomisk fattigdom riskerar att leda till ökad strukturell hemlöshet. ◀

EXPERTEN

Hot om vräkning får många att flytta självmant

Den som hotas av vräkning tenderar att lämna "självmant". I nästan en tredjedel av hushållen bor ett eller flera barn, det visar ny forskning.

TEXT FREDRIK RUBIN

DET HAR LÄNGE VARIT känt att många av dem som hotas av vräkning flyttar redan innan beslutet verkställs av Kronofogden. Men det har varit en sanning baserad på en känsla snarare än forskning.

– Hypotesen har varit att många flyttar självmant för att undvika en vräkningsanmärkning och på så vis ha möjlighet att hitta ett nytt hyreskontrakt så småningom. Men det är inget vi vetat, det har funnits ett glapp i forskningen.

Ida Nilsson inledde arbetet med att täppa till kunskapsluckan genom unika registerdata. Det handlar om

Kronofogdens alla registerdata för perioden 2009–2012, som länkats ihop med andra myndighetsregister från Socialstyrelsen och SCB. Studien publicerades i januari.

Totalt bestod undersökningsgruppen av 60 000 personer som hotades av vräkning genom att en ansökan om vräkning kommit in till Kronofogden.

– Av dessa avhystes 9 procent och 36 procent flyttade självmant från förstahandskontrakt. Det

innebär att ungefär hälften, 27 000 personer, tvingades flytta antingen självmant eller genom avhysning.

Ida Nilsson
FOTO: RICKARD KIHLESTRÖM

I NÄSTAN EN TREDJEDEL av de hushåll som "självmant" flyttat bodde barn under 18 år, bland de avhysta var samma siffra ungefär 20 procent. Många av de vuxna var också betydligt yngre än genomsnittet.

– I många hushåll rör det sig förmodligen om flera barn. Det sker samtidigt som det finns ett mål och önskan om att inga barn ska avhysas, men statistiken säger att det är på väg i helt fel riktning. Avhysningarna har ökat de senaste åren, även de som berör barn, och mitt arbete visar att problemet med vräkningar är större än tidigare känt.

Vart tog alla avhysta vägen?

– Det vore jätteintressant att veta, det blir en fråga för kommande forskningsprojekt, liksom frågan om de flyttade många gånger på kort tid, säger Ida och fortsätter;

– Men innan dess kommer jag att titta på de sociala och ekonomiska konsekvenserna för individerna. Förekommer det psykisk ohälsa eller mer ekonomiska svårigheter efter flytten?

Du verkar ha hittat ett utforskat fält att gräva i?

– Ja, det har framkommit att det finns stora kunskapsbehov här. Ytterligare en viktig faktor att titta på är hur socialtjänsten inverkar på de här processerna. Där har jag också kunnat se variationer i olika delar av landet. ◀

Stefan Wallerek
har aldrig haft en
hyresskuld, men med en
skuld till Kronofogden
är det snudd på omöjligt
att få ett hyreskontrakt.

Stefan har varit hemlös i över 20 år

Hus, familj och arbete i ena stunden. I nästa – hemlös med ett förhållande i kras och skuldsatt upp över öronen. Stefan Wallerek, 70 år, vet hur fort det kan gå utför.

TEXT FREDRIK RUBIN FOTO EMMA LARSSON

För omkring 20 år sedan slog 90-talskrisen till med full kraft. Räntorna var på en nivå som får dagens "räntechock" att framstå som en mild sommarbris. Stefan Wallerek arbetade som mäklare och kände branschen utan och innan. Men att den ekonomiska krisen skulle slå till så snabbt var han, liksom de flesta andra, inte beredd på.

När den ekonomiska krisen kom kraschade bostadsmarknaden. Ingen behövde en mäklare längre och Stefan Wallerek blev arbetslös. Något år tidigare hade han tillsammans med sambo och två barn köpt ett hus utanför Arlov.

– Även min sambo blev arbetslös och där stod vi utan arbete, med en hög ränta och ett hus vi inte kunde bli av med. Det slutade med att Kronofogden sålde huset för halva priset till grannen.

FÖRHÅLLET GICK i kras, sambon fick vårdnaden om barnen och flyttade till en annan del av Skåne. Själv stod han kvar, kraftigt skuldsatt och utan arbete.

– Via mäklarkontakter lyckades jag köpa en bostad i Malmö. Lägenheten var osäljbar då, ägaren hade också tvingats lämna sitt hem och jag kunde lösa hans skuld på ynka 23 000 kronor.

Kronofogden kände till upplägget och lät några år gå men när marknaden vänt och lägenheten värderades till 800 000 kronor såldes den. Hela vinsten gick till att betala av Stefan Wallereks skuld, men det täckte inte hela beloppet.

– Räntan jag betalade var 15–20 procent, så trots bostadsförsäljningen och att jag betalade av 5–6 000 kronor varje månad så växte skulden.

Skulden som från början var 750 000 kronor är i dag över fyra miljoner. Men, säger Stefan Wallerek och avbryter samtalet, det här handlar inte om pengar.

– Det handlar om bristen på en egen bostad. Jag har inte haft en chans att få en efter att jag blev skuldsatt. Jag blev arbetslös då, men är driven och uppfinningsrik, i hela mitt liv har jag lyckats försörja mig och har aldrig haft en hyresskuld.

- ▶ Men trots lång tid i bostadskö har han inte erbjudits någon lägenhet. Ingen är intresserad av en skuldsatt hyresgäst. År efter år har han bott i tillfälliga boenden, inte sällan andrahandskontrakt utan godkännande av hyresvärdar.

– I några veckor har jag bott i bilen, andra perioder på härbärgen och skött hygien på gym och simhallar. Men sedan jag fick sömnagné har det inte varit möjligt att bo tillsammans med andra, maskinen jag är kopplad till på natten låter för mycket.

För att ordna boende har han tagit till alla knep han kunnat komma på.

– Jag har inlett romanser med kvinnor där den främsta drivkraften varit att bo tillsammans med dem. Det är ingen bra ingång och det leder till att förhållandet inte håller särskilt länge.

FÖR ETT HALVÅR SEDAN vände han sig till socialtjänsten för att få hjälp, men där tog det omedelbart stopp.

– Jag har aldrig fått något bistånd. Så fort de ser mitt kontoutdrag säger de att jag får lösa

” De sorterar bort mig eftersom jag inte missbrukar eller varit inlagd på psyket. ”

detta själv. De sorterar bort mig eftersom jag inte missbrukar eller varit inlagd på psyket.

I dag bor han i en lägenhet som han hyr i andra hand av en bekant, utan hyresvärdens vetskap. Här har han bott sedan september och kan bo kvar i ett halvår.

– Det stressar mig inte, jag är van vid att det löser sig. Men det är klart att det inte är kul, säger Stefan Wallerek och fortsätter;

– Jag kan knappt berätta för mina grannar att jag bor här för om fel person ser mig så måste jag flytta. Och när jag bott inneboende hos någon som får bistånd av socialtjänsten så kan jag inte ens ha mina kläder där ifall de skulle göra ett hembesök.

För fem år sedan hade han ”tur” då hans pappa gick bort och lämnade efter sig en bostadsrätt utan skuldsättning.

– Där kunde jag bo i en period, men sedan såldes den och summan delades mellan mig och två familjemedlemmar. Kronofogden tog min andel direkt.

STRUKTURELL HEMLÖSHET engagerar honom på ett större plan. Som ledamot i The European Anti-Poverty Networks skånska avdelning möter han politiker för att skapa opinion. Samtidigt är han ordförande i Riksförbundet för Social och Mental Hälsa i Malmö.

– Det är klart att jag själv har psykisk ohälsa. Min mamma tog livet av sig när jag var 25 år och jag har samlarmani, liksom min syster och

min pappa hade. Men det är inte en ohälsa som på något sätt berättigar mig till något bistånd.

Är detta hållbart på ålderns höst?

– Nej, inte om några år. Jag vill ha ett eget hem med egna möbler, kunna rå om mig själv, planera och bjuda hem folk.

Varför har du inte genomgått en skuldsanering?

– Det är en dum fråga. Jag måste väl kunna få en lägenhet utan att tvingas till skuldsanering. Jag är väl fortfarande en EU-medborgare?

Vad är felet med frågan?

– Vi som är i skiten, oavsett om det beror på psykisk ohälsa, missbruk eller skulder, vi har hört de goda råden så många gånger. Bara man hör frågan mår man dåligt. Det går inte att komma med goda råd. Vi har provat allt och det finns skäl till att vi avstått något, att skuldsaneras exempelvis. I mitt fall är det osannolikt att det skulle leda till en egen bostad. Det skulle sluta med att jag både var hemlös och +. I dag är jag ”bara” det ena. ◀

Hur jobbar ni för att förebygga vräkningar?

TEXT FREDRIK RUBIN

MARIA ISRAELSSON,
verksamhetschef i
Kumla kommun

MIKAELA ERÄNEN,
boendesamordnare i
Eskilstuna kommun

– **UNDER 2020** påbörjade Kumla kommun en fördjupad samverkan med allmännyttan för att på ett effektivare sätt förhindra vräkningar. Något som lett till minskat antal vräkningar. Men framför allt har skulderna minskat mycket. Nu handlar det ofta om en överkomlig skuld. Vi fångar upp personerna tidigare och kan till exempel ge stöd kring beroendeproblematik eller hjälpa till med att skriva en vårdbegäran för psykisk ohälsa. De kan också erbjudas boende-

stöd och på så vis klara att hantera sitt boende.

Vad är skillnaden jämfört med tidigare?

– Vi har inte arbetat tillräckligt aktivt med kontroller och krav förut, samtidigt som de bostadssociala kontrakten var allt för många. Vi hade inte riktigt styr på de här

insatserna. Det blir inte bra om hyresgästen i bostadssociala kontrakt aldrig får ett eget hyreskontrakt, det blir en inläsnings effekt. Vi byggde hela tiden på med fler men avslutade aldrig några. Det gjorde att bostadsbolagen inte såg någon förändring eller förbättring.

Hur har ni löst det?

– Sedan dess har en boendekoordinator tillsatts som arbetar nära hyresgästerna och hyresvärdarna. När en hyra betalas in sent så bjuds hyresgästen till ett möte av hyresvärderna och erbjuder att vår boendekoordinator följer med. I princip alla kommer på de här mötena, och vi lyckas nästan alltid fånga upp de här personerna.

”Det blir inte bra om hyresgästen i bostadssociala kontrakt aldrig får ett eget hyreskontrakt.”

– **VI BÖRJADE ARBETA** mer intensivt med uppsökande arbete för två år sedan. Vi märkte att det gav ett bättre resultat än att bara skicka ut brev till hyresgäster som riskerade att avhysas. När boende öppnar dörren är de ofta tacksamma över besöket, många tycker det är jobbigt att ta kontakt med hyresvärderna eller med socialtjänsten vid hyresskulder. Men när vi tar kontakt så har vi inte mött någon som varit negativt inställd. Många öppnar upp sig och tar emot råd och stöd för att lösa sin situation.

Vad brukar vara orsaken till hyresskulden?

– Oftast är det ekonomin och inte psykisk ohälsa eller missbruk. Det är många som blivit av med jobbet, det har strulat med a-kassan och redan efter en månad är man efter med hyran och så fortsätter det. Det kan i sig leda till psykisk ohälsa och att personen inte orkar ta tag i sin situation.

I en del fall är hyresgästens hyra högre än vad de beviljats i bistånd. Och i flera ärenden har vi hittat lösningar tillsammans med hyresvärderna med andra boendevalternativ med lägre hyra. Det gynnar alla, annars blir det ett återkommande problem även om man löser hyresskulden.

Hur många vräkningar har ni kunnat förhindra?

– Förra året hjälpte vi 120 hushåll i kommunen. 62 av dessa var barnfamiljer med totalt 132 barn. Vi har också ökat samverkan med mottagningsenheten, vilket gör att vi inte dubbelarbetar. Vi kommer också in tidigare eftersom all underrättelse om hyresskulder kommer till oss genom hyresvärderna.

**CHRISTINE
DAMSTRÖM**
kvalitetsledare
ANNETTE MARKS
teamchef i Bodens
kommun

– **ETT VIKTIGT STEG** för att motverka vräkningar är att etablera goda relationer med hyresvärdarna. En självklarhet kan tyckas, men tidigare fanns det en oro att hyra ut till socialtjänsten eftersom det inte alltid var problemfritt. Vi har träffat flera hyresvärdar regelbundet de senaste fyra åren och har skapat en bra relation och ökat tilliten. Hyresvärdarna vet i dag att socialtjänsten snabbt agerar för att ge stöd till hyresgästen, säger de.

Hur hanterar ni bristen på bostäder?

– Vi måste arbeta intensivt med vräkningsförebyggande arbete, för när en person blivit vräkt är det mycket svårt att få en ny egen bostad. De 45 sociala kontrakten vi har räcker inte till.

Hur lägger ni upp arbetet?

– Vi samarbetar med kommunens boendesamordnare och budget- och skuldrådgivare. Ofta är ett hushåll redan aktuellt eller känt av socialtjänsten innan de hotas av vräkning, säger Annette Marks.

– En målgrupp som vi sett ökat kraftigt, möjligen som en effekt av pandemin, är de med sanitär olägenhet. Det kan vara personer med psykisk ohälsa eller äldre som inte kan sköta sin lägenhet. Det är personer som inte kvalificerar sig för att bo i särskilt boende men som behöver annat stöd av socialtjänsten, menar Christine Damström.

Hur ofta återkommer vräkningshot mot en person ni tidigare hjälpt?

– Det händer ibland, då erbjuder vi andra insatser än ekonomiska för det är inte meningen att man ska få ekonomiskt stöd till skulder flera gånger av socialtjänsten.

En chans för familjen

Grödbygården ligger i nordöstra Skåne, i en by omgiven av hav, sjöar och bokskogar. I frisk miljö skapar vi förutsättningar att ta fatt i den utvecklingstråd som slagit knut baserat på vår långa erfarenhet och unika kompetens. Genom behandling hjälper vi barn och föräldrar till trygga relationer. I utredningsuppdrag vägleder våra noggranna observationer till val av insatser.

Vill du veta mer? Ring 0456-229 41 eller besök www.grodbygarden.se

 Grödbygården
EN KUPAD HAND FÖR LIVET

Nanolfsvillan

Utrednings- och behandlingshem
för familjer med barn. Vi tar emot
familjer med barn 0-16 år samt
blivande föräldrar.

Vi erbjuder:

- Boende i egen lägenhet i kollektiv miljö.
- Närhet till personal dygnet runt.
- Relationsbyggande förhållningssätt.
- Hög kompetens och en stabil personalgrupp med lång erfarenhet.
- Personal med socionom/högskolekompetens dag-, kväll-, natt och helg.
- Egen pedagogisk verksamhet.

Placeringar enligt SoL, LVU och skydd.

Beläget i centrala Finspång.

www.nanolfsvillan.se • tel. 0122-159 89

MÖTET: JAYEON LEE

MÖTET: JAYEON LEE

”VI BEHÖVER PRATA OM MAXINKOMST”

Går det att sätta ett tak för hur mycket människor kan tjäna? Som ett sätt att värna klimatet och jordens resurser. Det ska forskaren [Jayeon Lee](#) studera under de närmaste fyra åren.

TEXT VIKTORIA MYRÉN FOTO CARINA GRAN

Det är en grå och kall förmiddag när vi ses på Jayeon Lees arbetsplats på Göteborgs universitet. Hon sitter i ett långsmalt rum på tredje våningen med utsikt över hustaken och enstaka fiskmåsar svävar genom den regntunga luften. De två hyllorna ovanför hennes skrivbord är fulla av böcker, men i övrigt känns rummet ganska kallt och anonymt. Kanske ligger förklaringen i att Jayeon Lee pendlar mellan jobbet i Göteborg och hemmet i Lund. Två-tre dagar i veckan är hon på plats på universitetet och undervisar elever, övrig tid ägnar hon åt sin forskning hemma i Lund.

– Jag läste precis att långpendling inte är något man vänjer sig vid, säger hon och ler snett.

TIDIGARE SAMMA vecka besökte hon sin dotters klass för att berätta om vad hon gör (dottern hade

temavecka yrke). Jayeon Lee blev tvungen att tänka till – för hur förklarar man för en grupp sjuåringar om forskning och socialpolitik? Hur får man dem intresserade?

– Jag visade en bild på en godisskål, och en bild på några barn, och så frågade jag: hur tycker ni att vi ska dela upp de här godisbitarna?

Jayeon Lee ler och berättar att barnen kom med olika förslag.

– Jag försökte förklara hur vi delar på gemensamma saker, hur vi gör för att komma fram till lösningar som alla är nöjda med, det är sådant man kan forska om.

Kärnan i Jayeon Lees forskning handlar med andra ord om fördelningspolitik. Hon skrev sin avhandling om a-kassans förändring över tid och nu leder hon ett fyraårigt forskningsprojekt som undersöker möjligheterna att införa ett inkomsttak för de allra rikaste – Reglering av 'förorenareliten': Att utforska politiska åtgärder som begränsar de rikas klimatavtryck.

– Vårt projekt tar avstamp i nyare forskning som visar solklara samband mellan inkomstnivå och koldioxidutsläpp. Ju rikare man är, desto mer släpper man ut, säger Jayeon Lee.

Hon konstaterar att de rika har en oproportionerligt stor negativ påverkan på klimatet, jämfört med övriga samhällsinvånare. Det här är något som projektet försöker problematisera, den klimatojämlighet som råder och vad man kan göra åt den.

– Vi vill inte bara kartlägga hur det ser ut, utan även hitta nya argument för att förändra det här, säger Jayeon Lee och tillägger:

– I dag är vi så marinerade i ett antal tankesätt som inte ser ett koncentrerat välstånd som ett problem. Men om vi tar våra planetära gränser på allvar så måste vi också förändra hur vi ser på tillväxt och välstånd. ▶

Jayeon Lee

FAMILJ: Man och sjuårig dotter.

BOR: På en "mini-gård" utanför Kävlinge.

OM FRAMTIDEN: "Vi måste hitta nya övergripande mål för våra samhällen, inte utifrån ekonomisk tillväxt utan utifrån att vi ska kunna tillfredsställa människors grundläggande behov med redan befintliga resurser"

OM INTRESSET FÖR OJÄMLIKHET: "Är det inte så att hjärtat slår lite hårdare när människor drabbas av orättvisor? Jag tänker att många känner samma frustration som jag, men att de gör olika saker för att försöka att inte tänka på det."

Jayeon Lee fick upp ögonen för världens orättvisor när hon såg hur de fattiga i Seoul behandlades när staden var värd för OS.

MÖTET: JAYEON LEE

Vi behöver en annan
förståelse för välfärd,
som inte bara handlar
om materiellt välstånd,
menar Jayeon Lee.

” De fick inte ens gå ut under OS i Seoul, för att man inte ville visa upp fattigdomen. Det är den högsta graden av orättvisa, hur människor där har behandlats. ”

► Hon konstaterar att samhället inte har några problem med att lägga sig i hur utsatta människor ska handskas med sina pengar, men vi har svårare för att tycka till om hur rika gör. Varför det är så kommer projektet att undersöka, liksom vad folk tycker om idén att reglera och hitta en maxnivå av ekonomiska tillgångar för samhällsmedborgare.

Tidigare forskning har visat att det finns en stark meritokrati-idé kopplad till rikedom, det vill säga inställningen att människor är rika för att de har presterat bättre och därmed förtjänar det. Liksom tanken att det är bra att vi har många rika människor.

– Vi behöver en annan förståelse av välfärd som inte bara handlar om materiellt välstånd. Vi har länge pratat om basinkomst, nu behöver vi även börja prata om maxinkomst, säger hon.

JAYEON LEE KOMMER ursprungligen från Sydkorea där hon växte upp tillsammans med sin mamma, pappa och bror. Som tonåring drömde hon om att bli journalist, men sen tog intresset för socialpolitik över. Ett avgörande ögonblick kom när hon gick på universitetet, och i studenttidningen läste ett reportage om Poidong, ett fattigt område i Seoul som gränsar till det lyxiga Gangnamområdet. Poidong skapades på 60-70-talet då regeringen tvångsflyttade krigsveteraner, föräldralösa barn och andra marginaliserade grupper till området. Så småningom blev marken värdefull, och invånarna i Poidong – som inte hade råd att flytta därifrån – stämdes av staten.

– De fick inte ens gå ut under OS i Seoul, för att man inte ville visa upp fattigdomen. Det är den högsta graden av orättvisa, hur människor där har behandlats, säger Jayeon Lee.

Hon kände att hon ville påverka och började jobba som volontär i området, tog hand om bar-

nen och undervisade dem i engelska.

– Poidong var en ögonöppnare för mig.

JAYEON LEE SÅG INTE bara fattigdomen, orättvisan och utsattheten. Hon såg också att det främst var frivilligorganisationer och aktivister som engagerade sig i området, eftersom socialarbetarna inte kunde gå emot kommunen.

– I slutet av min utbildning kände jag att vi måste ju jobba med arbetsmarknadspolitik, finanspolitik, ekonomisk politik för att utsatta människors livsvillkor ska kunna förändras på riktigt. Det var ett successivt uppvaknande för mig, säger Jayeon Lee.

Erfarenheterna från Poidong, liksom studier, gjorde att Jayeon Lee alltmer började intressera sig för välfärdsfrågor. När hennes kompisar sökte sig till USA för sitt utbytesår, så sökte hon sig till Danmark. Det var 2007.

– Köpenhamn lät så himla exotiskt. Jag hade läst om ”den nordiska modellen”, men jag kunde ingenting om landet och jag hade aldrig bott utomlands, säger Jayeon Lee med ett skratt.

I Köpenhamn studerade hon jämförande välfärds politik, fick upp ögonen för forskning och insåg att det var det här hon ville ägna sig åt.

– Jag funderade inte så mycket utan bestämde mig bara.

Hon skakar lätt på huvudet åt sin egen beslutsamhet och naivitet.

– Jag var väldigt drivande i det, säger hon och konstaterar att det är en del av hennes personlighet, men att det där drivet kanske har mjukats upp lite på senare år.

När jag ber henne beskriva sig själv sitter hon tyst en stund och säger sen: ”flexibel och anpassningsbar”.

– Vi har haft det narrativet hemma, att min man har starka preferenser, och att jag anpassar mig. ►

” Det är ofta långa vägar, men till slut kommer man fram till något nytt som också andra kan ta del av. ”

- ▶ Men när vi pratade om det senast sa min man ”fast du är ganska bestämd när du vill något”. Så nu håller vi på att omvärdera det här narrativet, säger hon och skrattar.

JAYEON LEE OCH hennes man träffades första dagen i Lund när hon kom dit för att plugga. De bodde i samma korridor och i dag är de gifta och har en dotter tillsammans. Men om någon för tjugo år sen hade sagt åt henne att hon skulle flytta till Sverige, börja forska, gifta sig med en svensk man, skaffa barn, hus, höns och kaniner, så hade hon aldrig trott det. Att stå med fötterna i två världar innebär en viss kluvenhet.

– Det är jättefint att se hur min dotter skapar djupa relationer med mina svärföräldrar. Men det är också väldigt smärtsamt och sorgset för mig, eftersom jag inser vad mina föräldrar missar i och med att jag har min familj här, säger Jayeon Lee och sätter högra handens fingertoppar mot bröstet.

Ibland kan hon undra över varför ingen ”varnade” henne för vad hon gav sig in på. Hon konstaterar att hon kanske inte hade valt annorlunda men att det ganska oreflekterade val som hon gjorde, påverkar hennes liv på så många sätt. Hennes kärnfamilj bor helt enkelt väldigt långt bort.

– Vi träffas och det blir fina resor tillsammans, men jag kan exempelvis inte hjälpa min mamma med det vardagliga.

Hon försöker se det som en tillgång, att hennes dotter får tillgång till två kulturer, två språk. Och när längtan blev som störst – i samband med covid – så valde Jayeon Lee att ta med sig

familjen till sitt hemland och tillbringa ett år där.

– Jag tänkte ”okej, då bor vi i Korea i ett år, för vi ska ändå jobba hemifrån”, säger hon och tillägger:

– Det är det här min man menar, att när jag är bestämd, då är jag bestämd, säger hon och skrattar.

VAD DET FYRAÅRIGA forskningsprojektet kommer att resultera i, är svårt att sia om. Men hon hoppas att det ger verkliga resultat och på sikt kan leda till ett rättvisare samhälle.

– Det är ett enormt privilegium att kunna undersöka den här frågan.

Hon ser forskningen som ett slags upptäcktsresa.

– Det handlar om att skapa nya kunskaper. Det är ofta långa vägar, men till slut kommer man fram till något nytt som också andra kan ta del av, säger Jayeon Lee. ◀

MÖTET: JAYEON LEE

För Jayeon Lee är
forskningen som ett
slags upptäcktsresande.

Studenter från Umeå i norr till Malmö i söder tävlar om priset Årets bästa c-uppsats. Biologiska barn i familjehem och samverkan med polis är två av ämnena.

Nya finalister i C-uppsatstävlingen!

TEXT ANNIKA SJÖBERG

**LINA BERGFELT
& SARA HÄGGLÖV**

Marie Cederschiöld högskola

**SIRWAN MANSOURI
& RAFAT ALSIOFI**

Mittuniversitetet

**EMILIA GLANZ
& ELSA DAHLGREN**

Lunds universitet

Vad handlar uppsatsen om?

Sara: Om biologiska barn i familjehem och deras upplevelse av att familjen tagit emot placerade barn. De är en grupp det pratas ganska lite om, så vi ville veta mer.

Vilka är de viktigaste resultaten?

Lina: Vi intervjuade åtta personer som vuxit upp som biologiska barn i familjehem. De hade väldigt olika upplevelser men alla hade skapat viktiga och kärleksfulla relationer med något, eller några, av de barn som placerats i familjen. De vittnade också om att separationerna, eller risken för separationer, hängde över familjerna och skapade stress och jobbiga känslor.

Sara: Den här gruppen behöver ses som viktiga personer som inte ska fara illa vid en placering, men de lämnades ibland kvar med många frågor, sorg och ibland trauma efter uppbrott.

Vem har nytta av att läsa uppsatsen?

Lina: Socionomer i allmänhet. Sen behöver det här perspektivet komma med då familjehemsvården nu ska utredas.

Sara: Sen kan biologiska barn som har liknande erfarenheter finna mening med att läsa den.

Vad handlar uppsatsen om?

Rafat: Den är en diskursanalys av Tidöavtalet där vi analyserat framställningen av personer med invandrarbakgrund. Vi har tittat på vilken retorik man har kring gruppen utifrån postkoloniala perspektiv.

Vilka är de viktigaste resultaten?

Rafat: Många stora problem skylls på invandrare, och folk med invandrarbakgrund. Invandrare beskrivs som en ekonomisk börda, en belastning för samhället. Det är en felaktig bild, men för personer med utländsk bakgrund markerar diskursen att som invandrare ses du inte som en del av samhället.

Sirwan: Det blir en andrafiering, genom att det främst är negativa aspekter som tas upp. Det kan leda till att målgruppen mår sämre, inte orkar plugga eller kämpa vidare, och känner sig hotade.

Vem har nytta av att läsa uppsatsen?

Sirwan: Jag tycker alla politiker behöver läsa den. Särskilt de som nu är i ledande position.

Rafat: Och socialarbetare borde läsa den och få till sig hur den här retoriken kan påverka.

Vad handlar uppsatsen om?

Elsa: Om socialsekreterares attityder till, och erfarenheter av samverkan med polis gällande barn och unga. Vilka faktorer påverkar och vad har samverkan för betydelse då man jobbar förebyggande?

Vilka är de viktigaste resultaten?

Emilia: Vi har gjort en enkätundersökning med 24 socialsekreterare. Svaren visar att attityder påverkar det praktiska samarbetet och socialsekreterare skulle behöva bättre information om de olika myndigheter man samverkar med.

Elsa: Det största hindret visade sig vara socialtjänstens och polisens olika problembilder. Attityderna påverkades också av personens arbetslivserfarenhet. De med lång erfarenhet hade bättre attityder till samverkan än de med kort.

Vilka bör läsa uppsatsen?

Emilia: Yrkesverksamma socionomer och socionomstudenter. Den är en påminnelse om hur mycket kultur i organisationen kan påverka det praktiska arbetet.

Läs alla bidrag
PÅ SOCIONOMEN.SE
/C-UPPSATS

LÄS MER!
Längre
intervjuer på
sacionomen.se

Ansök till hösten 2024
Stockholm & Göteborg

Grundläggande psykoterapiutbildning
Steg 1, motsvarande 45 hp

KBT - Grundutbildning i
kognitiv beteendeterapi

Psykoterapeutprogrammet 90 hp

Scanna QR-koden eller
läs mer på www.sapu.se

HÖGSKOLAN
sapu

Vem vinner priset för Sveriges bästa C-uppsats?

Socialhögskolorna på samtliga universitet och högskolor väljer själva ut den bästa C-uppsatsen på respektive socionomutbildning. De utvalda uppsatserna publiceras på Socionomens hemsida och går därefter till final. När Socionomen publicerat alla bidrag utses en vinnare av en expertgrupp. Den vinnande författaren får ett stipendium på 10 000 kr, av Socionomen!

Miss a inte vårt

NYHETS BREV!

Håll utkik efter Socionomens nyhetsbrev. Senaste nytt om socialt arbete. Landar i din mejlbox varje torsdag morgon.

Psst...
Ombärsligt
för dig som jobbar
inom socialt arbete
& psykoterapi

Så ska barn i riskzon hållas borta från gängen

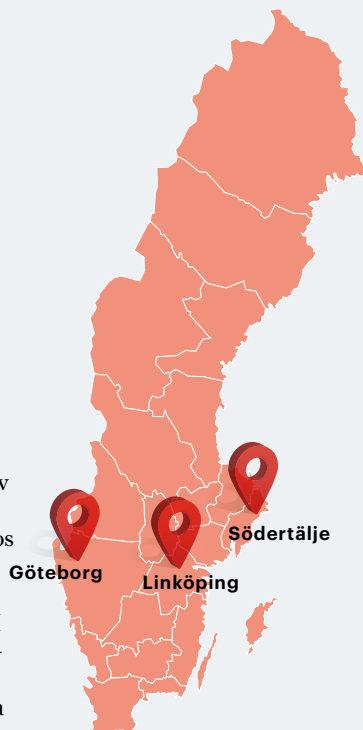
Redan i åtta-årsåldern ska barn som riskerar att falla in i grov kriminalitet identifieras och få stöd. Det är tanken med Rätt kurva, ett samverkansprojekt mellan polis och socialtjänst som just nu pilottestas i tre kommuner.

TEXT TOMMY JOHANSSON ILLUSTRATION GETTY IMAGES

Det tyska brottsförebyggande programmet Kurve Kriegen har beskrivits som en succémetod. I drygt tio år har arbetssättet praktiserats i Nordrhein-Westfalen. Det präglas av ett tätt samarbete mellan polis och socialtjänst med ett syfte: Att förhindra att barn i låg ålder socialiseras in i kriminella nätverk.

Resultatet har fått stor internationell uppmärksamhet. Hos fyra av tio barn som fullföljt programmet har kriminaliteten upphört helt, hos övriga sex har den halverats.

NU HAR SVERIGE hoppat på taget. I tre kommuner – Södertälje, Linköping och Göteborg – kommer den svenska motsvarigheten Rätt kurva

att pilottestas fram till år 2026. Arbetet har pågått sedan hösten 2023.

– Vi befinner oss fortfarande i inledningsskedet men arbetet börjar kännas tydligare. Just nu arbetar vi med sex familjer i vårt område, säger Andreas Vetterberg, enhetschef för UngÅngered och en av de ansvariga för Rätt kurva inom socialförvaltningen Nordost i Göteborg.

SAMARBETET MELLAN polisen och socialtjänsten är uppbyggt kring en tydlig ansvarsfördelning. Från polisens sida handlar det framför allt om att ringa in de barn som kan tänkas bli aktuella för programmet. Det görs utifrån orosanmälningar och anmälda brott. Spannet löper från barn i åldrarna 8 till 15 år.

– Man tittar på vilken brottstyp det rör sig om och hur allvarligt det är, och så ställer man det i relation till

” Våra insatser är breda och intensiva. Vi jobbar både med barnet i fråga och med familjen. ”

barnets ålder. Ju allvarligare brott och ju lägre ålder, desto oroligare ska vi vara, säger Andreas Vetterberg.

Polisen ansvarar också för den första kontakten med familjen, där man försöker motivera föräldrarna att ta emot det stöd som erbjuds. Om familjen tackar ja tar socialtjänstens arbete vid.

– Våra insatser är breda och intensiva. Vi jobbar både med barnet i fråga och med familjen. Hos barnet ser vi över vilken problematik som finns, behöver man arbeta med beteendeförändrande program, kanske kriminalitetsprogram? Vi tittar också på hur livet fungerar i skolan och på fritiden, vad finns det för anpassningar vi kan göra där.

Ambitionen är att utforma ett familjesystem där medarbetare över flera enheter samarbetar för att möta familjens alla behov på samma gång. Det ska vara enkelt och okomplicerat, förklarar Andreas Vetterberg.

– Normalt sett är ju socialtjänsten väldigt uppdelad i olika stuprör, några jobbar med vuxna, några med barn, några med ekonomiskt bistånd. Vi har traditionellt sett gjort det svårt för familjer att få hjälp, man måste litegrann veta själv vilka behov man har. Genom Rätt kurva kan vi i stället navigera åt familjerna.

Tanken är att Rätt kurva ska rymmas inom respektive kommuns socialtjänstbudget men det finns också möjlighet till externa medel utanför den offentliga plånboken.

– Det kallas för Beredskapslyftet. Det är en organisation där man har samlat aktörer inom näringslivet som på olika sätt vill stötta. Om det finns kostnader som ligger utanför kommunens

Andreas Vetterberg
enhetschef för Ung-
Angered och en av de
ansvariga för Rätt kurva
inom socialförvaltningen
Nordost i Göteborg
FOTO: SARA REIS

4

fakta om Rätt kurva

1 Treårigt pilotprojekt

Treårig brottsförebyggande pilotverksamhet som genomförs i kommunerna Göteborg, Södertälje och Linköping. Projektet genomförs i samarbete med Polismyndigheten genom Nationella operativa avdelningen (NOA).

2 Resurser

Under det första året av projektet har man budgeterat för att kunna hjälpa 30–40 familjer. Enligt uppgift från Polismyndigheten ligger kostnaden per barn på cirka 250 000 kronor per år. Budget inför projektets andra och tredje år sätts när man fått en bättre uppfattning om barnens och familjernas behov.

3 Breda insatser

Stöd som erbjuds utgörs bland annat av hjälp i skolan, till exempel anpassningar i undervisningen. Man kan också få hjälp att ta sig till eller från fritidsaktiviteter, eller få ekonomiskt stöd från socialtjänsten och/eller Beredskapslyftet för att kunna betala en föreningsavgift eller köpa utrustning. Det finns också möjlighet till olika former av samtalsstöd, konflikthantering och stöd till föräldrar i sin föräldraroll.

4 Fler aktörer behövs

Genom Beredskapslyftet erbjuds också praktikplatser, sommarjobb, studiebesök och mentorskap genom aktörer i näringslivet.

- ▶ normala budget så kan vi hjälpa familjerna att söka stöd via Beredskapslyftet.

Förutom ren ekonomisk hjälp finns det möjlighet att få jobb eller en praktikplats. När särskilda skäl föreligger kan det också finnas möjligheter att få hjälp med att flytta om det blir svårt att delta i Rätt kurva på grund av bostadsområdet man bor i.

Rätt kurva består alltså av ett samarbete mellan flera samhällsnivåer – det privata, det kommunala och genom polisen – det statliga?

– Det får man nog säga, men vi som kommun går ju inte in och tar pengar från det privata. Vi kan bara informera deltagarna om att möjligheten finns och hjälpa dem att söka de medlen.

Men även om Rätt kurva generellt sett omgärdas av positiva tongångar så finns det också utmaningar med projektet. Hur vet man till exempel att man når de barn och familjer som har störst behov? Och går det verkligen att hitta de yngsta i målgruppen via anmälda brott?

– Vi vill ju gärna nå barnen i det nedre åldersspannet och om urvalet då ska bygga på polisanmälningar så blir det ju väldigt begränsat. Det finns inte så många polisanmälningar mot barn i den åldern. Där ser jag en utmaning, säger Andreas Vetterberg, och fortsätter:

– Många av de barn som väljs ut till programmet känner vi till sedan tidigare. De finns redan i systemet. Det är ju också ett tecken på att systemet faktiskt fungerar och att det görs orosanmälningar, samtidigt är ju ambitionen att vi ska komma in redan innan orosanmälningar görs.

KRITIKEN MOT RÄTT KURVA har inte varit obefintlig. När projektet offentliggjordes i fjol blev det ifrågasatt av Rädda barnen som menade att socialtjänsten och polisen ägnar sig åt selektering och att barn och familjer får en negativ stämpel på sig.

”Det blir ju en oerhörd stigmatisering där vissa barn stämplas till att vara potentiella brottsutövare, medan barn i andra områden får insatser för en trygg och likvärdig uppväxt”, sa Erik Ulnes, policyrådgivare hos Rädda barnen i Göteborg, till SVT.

– Vi var nog ute lite väl tidigt i media, innan vi egentligen hade så mycket att berätta om, säger Andreas Vetterberg, och fortsätter:

– Jag förstår att familjer kan känna sig

” Det finns inte så många polisanmälningar mot barn i den åldern. Där ser jag en utmaning. ”

utpekade, att man känner att ens barn ringas in som gängkriminell vid nio års ålder. Men det är ju inte alls det vi vill signalera. Det handlar om en indikation, att om det fortsätter i en viss riktning så kan det gå illa längre fram.

Han ställer sig också frågande till vissa delar av kritiken.

– Jag kan tycka att den är lite konstig. Socialtjänsten är ju uppbyggd på att selektera. Vi kan inte ge alla barn i hela Sverige samma insatser. Det blir ju individanpassat, säger han.

RÄTT KURVA HAR OCKSÅ kritiserats för att spå på den misstänksamhet som redan finns mot socialtjänsten, kopplat till desinformationskampanjen som pågått de senaste åren. Just nu är det enligt Andreas Vetterberg en av de största utmaningarna att vinna familjernas förtroende.

– En stor del av arbetet handlar ju om det, att få med sig familjerna på tåget. Delta-gandet är helt och hållet frivilligt och då behöver vi bli duktiga på att bygga relationer och motivera.

Utvärderar ni arbetet löpande tillsammans med de övriga pilotkommunerna?

– Ja, vi har utbyten med varandra, både övergripande på chefsnivå och bland koordinatörer och behandlare. Vi arbetar ju lite olika, utifrån att våra organisationer ser olika ut.

Göteborg är till exempel den enda pilotkommunen som valt att anställa specifika behandlare för det här projektet – ett val med både för- och nackdelar.

– Vi såg ett utrymme för det rent ekonomiskt. Har man andra uppdrag blir ju Rätt kurva något man gör utöver det. Vi vill ha folk som kan fokusera helt och hållet på det här. Nackdelen blir att man kanske inte har någon bakgrund eller relation till kollegorna på socialkontoret. Men det kommer ju med tiden.

Vad händer när pilotperioden är över?

– Det här följs av forskare från Göteborgs universitet som tittar på pilotprojekten över alla tre områden. Förhoppningsvis gör vi något rätt och då är det allas ambition att det här ska byggas in i ordinarie strukturer. Vi har alla förutsättningar. Det är vår intention. ◀

KOMMENTAR:

”Man kommer behöva gå försiktigt fram”

Arbetet med Rätt kurva ska följas av forskare. Resultatet styrs i stor utsträckning av vad som händer efter projekttidens slut.

TEXT TOMMY JOHANSSON

Johannes Lunneblad
FOTO: TORSTEN ARPI

Arbetet med att följa Rätt kurva leds av Johannes Lunneblad, professor i pedagogik vid Göteborg universitet. Han har i många år riktat in sin forskning på hur skola, socialtjänst och polis förstår och arbetar med unga i socialt utsatta situationer.

Vad fångade ditt intresse för Rätt kurva?

– Arbets sättet känns nytt. Det vanliga brukar ju vara att en lärare gör en orosanmälan, följt av att socialtjänsten gör en bedömning och öppnar ett ärende. Inom Rätt kurva bygger det på brott sammanvägt med orosanmälningar. Det intresserar mig, rollen som polisanmälningar får.

Hur kommer forskningen att bedrivas?

– Vi kommer intervjuva både barn och föräldrar. Tycker man att insatserna har hjälpt, känns det bättre i skolan, har man skaffat sig nya fritidsaktiviteter?

– Vi kommer också prata med polisen och socialtjänsten. Ser man detta som ett bra stöd, får insatserna effekt, märker man av någon utveckling?

Ser du några utmaningar med forskningen?

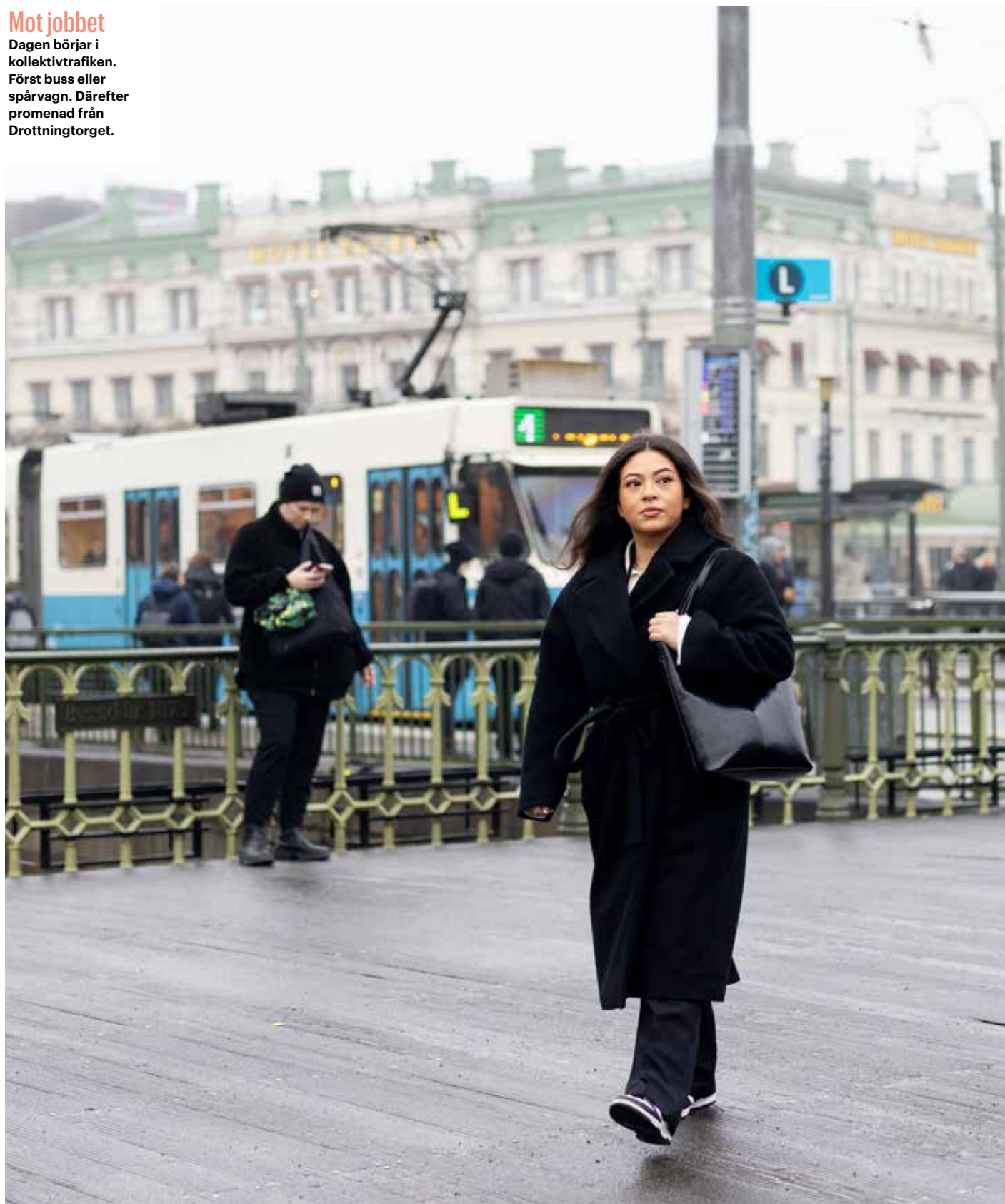
– Vi har inte riktigt kommit dit än så jag ska inte säga för mycket, men jag tror att vi precis som familjebehandlarna kommer behöva arbeta med att motivera familjerna och arbeta för att vinna deras förtroende.

– Man kommer behöva gå försiktigt fram och mycket får ske på familjernas villkor, till exempel att man pratar med barnen i sammanhang där de känner sig bekväma.

Än är det för tidigt att säga något om resultaten, förklarar Johannes Lunneblad, men ambitionen är att avrapportera till polis och socialtjänst på halvårsbasis. Den första delrapporten hoppas man kunna presentera i juli 2024. ◀

Mot jobbet

Dagen börjar i kollektivtrafiken. Först buss eller spårvagn. Därefter promenad från Drottningtorget.

EN DAG HOS FRIVÅRDEN

Kriminalvården växer som aldrig förr. Det gäller även frivården. Vi tog rygg på frivårdsinspektören Veronica Avalos under en arbetsdag.

FOTO CARINA GRAN TEXT TOMMY JOHANSSON

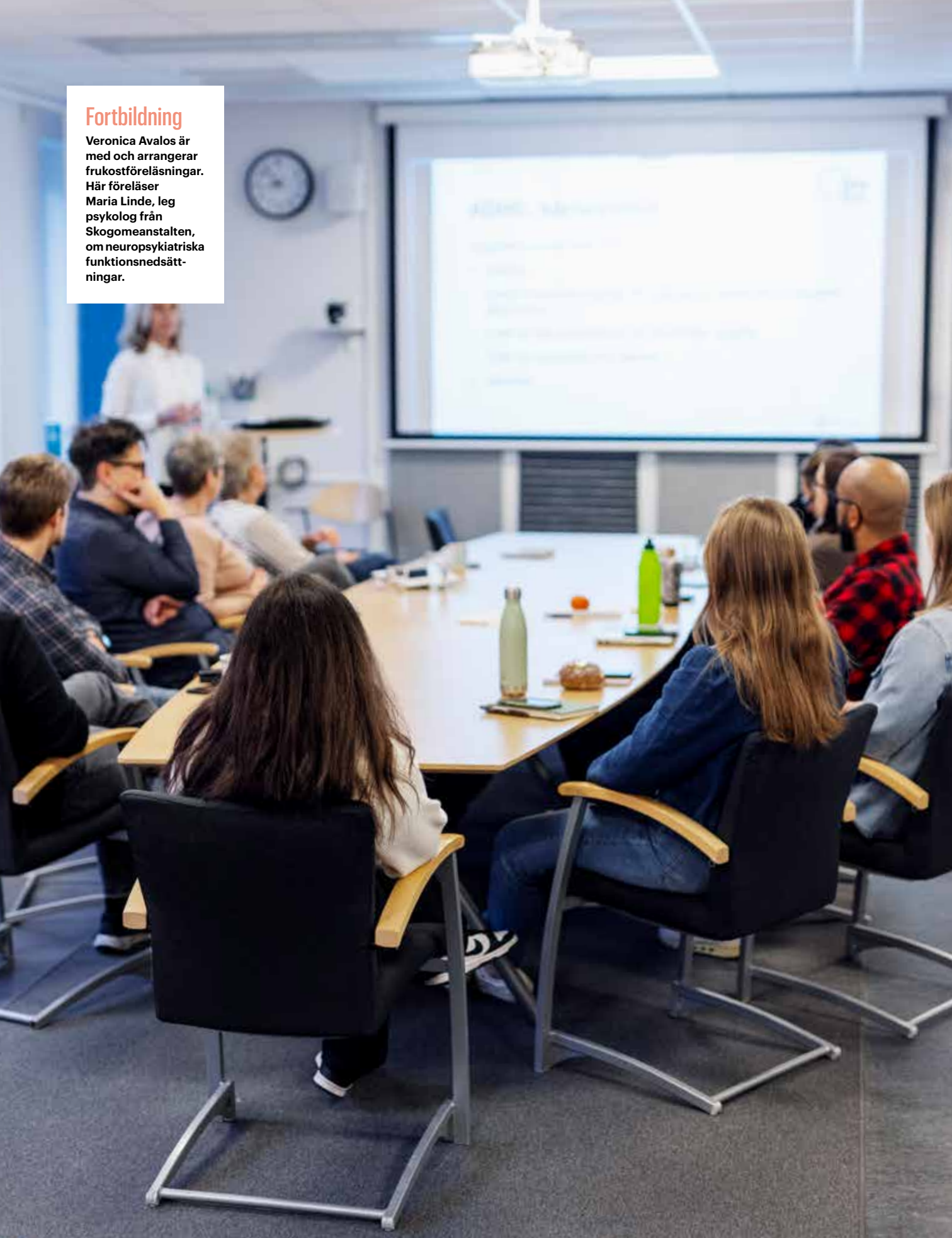

Samarbete

Ett spontant möte med kollegan Heidi Végvári, biträdande projektledare för GVI, Gruppvåldsintervention Göteborg – vågra gängvåld.

Fortbildning

Veronica Avalos är med och arrangerar frukostföreläsningar. Här föreläser Maria Linde, leg psykolog från Skogomeanstalten, om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Arbetsmiljö

Föreläsningarna kom ursprungligen till för att skapa trivsel på arbetsplatsen och föra medarbetarna närmare varandra.

Erfarenhet

Veronica Avalos är utbildad socionom och har jobbat inom Kriminalvården sedan 2018. Först som kriminalvårdare och nu som frivårdsinspektör. Hennes fokusområden är skyddstillsyn och villkorlig frigivning.

FRIVÅRDEN

Planering

Eftermiddag och dags att planera inför klientmöte. Ett utarbetat system för rumsbokning underlättar i arbetet.

Metod

OTO-prism One to One är ett av de program som Kriminalvården erbjuder. Själv jobbar Veronica Avalos med det KBT-baserade programmet Krimstics.

Kollegor från förr

Ibland träffar man på gamla jobbkompisar i huset. Här Makosa Karim som Veronica Avalos arbetade med då hon under studietiden jobbade extra som kriminalvårdare på häktet.

”Svårt och krävande att växa snabbt”

FRAM TILL ÅR 2033 ska Kriminalvården gå från dagens 9 000 anstalts- och häktesplatser till 27 000. Det är en utbyggnad som myndigheten själv beskriver som historisk. Lovisa Nygren, chef för frivården i Göteborg, ser flera utmaningar.

– Det blir en utmaning i att rekrytera och en utmaning i att jobba i en så intensiv förändring. Det måste samtidigt göras med stabilitet och trygghet, som ju är väldigt viktiga delar i vårt klientuppdrag, säger hon.

Hur tror du att utbyggnaden kommer att påverka frivårdens verksamhet?

– Det här är ju en helt exceptionellt stor expansion som påverkar oss mycket redan nu. Vi kommer att få fler klienter och räknar med att förutsättningarna för vårt jobb kommer att ändras. Om till exempel förslaget om ändrad lagstiftning för villkorlig frigivning går igenom så kommer det få en stor påverkan på hur vi ska bedriva vår verksamhet.

Finns det någon oro hos personalen?

– Det är klart att man som medarbetare, eller som medborgare för den delen, kan ställa sig frågan om hur det här ska gå till. Det är en så stor kapacitetsökning att den blir svår att

omfamna. Men man får ta ett steg i taget. Lovisa Nygren ser ändå positivt på de utmaningar som väntar och lyfter den arbetskraft som finns bland medarbetarna.

– Alla vi som jobbar förstår att det finns svårigheter och att det kommer uppstå nya svårigheter som vi inte känner till än. Men min erfarenhet är att idogt arbete lönar sig och vi har kloka och handlingskraftiga människor här som kommer möta utmaningarna.

Träff

Dags för klientmöte. Det börjar med en tur genom larmbågen – en säkerhetshöjande åtgärd för både medarbetare och klienter.

Trygghet

Inför varje klientmöte ser Veronica Avalos till att ha ett larm med sig.

Samtal

Efter säkerhetskontrollen kan mötet fortsätta. Rummet är bokat och klart, och samtalet kan börja.

Klientmöte

Lite dokumentation framför datorn. Det kan handla om allt från yttranden till domstol till att följa upp klienters verkställighetsplanering.

SUAVIS

FAMILJEHEMSVÅRD

Ett konsulentstöd som gör skillnad.

En bra lösning är när en konsulent och ett familjehem tillsammans med socialtjänsten kan tillgodose barnets behov.

Våra konsulenter har särskild kompetens och erfarenhet inom

- hedersrelaterad problematik
- skyddsärenden

Placeringsförfrågan:
010-200 79 70

Välkommen!
Besök oss på suavisfv.se eller ring **010-200 79 70**

Utbildningar 2024-2025

Utbildning i Relationell Kapacitet 4 heldagar

- ett konkret verktyg för att skapa effektiva och lösningsfokuserade samverkansrelationer

2-årig Grundläggande Psykoterapiutbildning på Systemisk Narrativ Grund

Inriktning Familj- och Nätverksarbete
Motsvarande 45 hp
start 16 september 2024

2-årig Handledarutbildning i psykosocialt arbete 45 hp

Marie Cederschiöld högskola i samarbete med GCK
start 26 september 2024

1-årig Handledarutbildning

med inriktning på handledning av familjehem
Motsvarande 15 hp
start vt 2025

ABFT Anknätningsbaserad Familjeterapi

1 dag introduktion och 2 dagar utbildning
Magnus Ringborg

ABFT Anknätningsbaserad Familjeterapi

3 dagar Avancerad utbildning
Sandra Nilsson

Workshops 2024

Deliberate Practice – Ett sätt att utvecklas och

förbättra sin egen behandlingsförmåga

16 september 2024

Webinarie Halvdag

Scott D Miller

Stress/utmattning hos barn och unga

med koppling till bl.a. hög skolfrånvaro

11 oktober 2024

Halvdag kl 09.00-12.00

Under em erbjuds konsultation för egna ärenden

Lars Westerström

För anmälan och mer information se:

"Vårt utbud" på www.gck.nu.

Du kan även kontakta oss på info@gck.nu

Göteborgs Centrum för Kompetensutveckling

Fjärde Långgatan 5, 413 05 Göteborg

YLVA GRÖNVALL universitetsadjunkt
vid Malmö universitet.

SEKKÖPARE ÅTERKOMMER OFTA TILL SAMMA KVINNA

Majoriteten av de män som köper sex är ute efter intimitet, men de gör sig inga illusioner om att den andra njuter av det. I stället är de väl medvetna om att transaktionen är en förutsättning för mötet. TEXT KARIN PERSSON

Ar 1999 förbjöd Sverige som första land i världen köp av sexuella tjänster. Sedan dess har straffet för sexköp skärpts flera gånger. Den gängse uppfattningen är att sexköp är en form av förtryck, ett uttryck för mäns våld mot kvinnor.

Forskaren Ylva Grönvall har en bakgrund som socionom och jobbade i flera år med samtalsstöd för män som köper sex. Där väcktes hennes intresse för att närmare studera hur sexköpare förhåller sig till de rådande normerna kring denna handling.

– Det var något som de som kom till oss hela tiden förhöll sig till: Hur ser andra på mig, hur förstår andra detta och hur förstår jag mig själv? Det jag framförallt var intresserad av att undersöka i min avhandling var hur män som köper sex begripliggör sina egna erfarenheter. Det innefattar något annat än ”varför köper du sex?”. Jag ville fånga hur de förhåller sig till sitt sociala sammanhang, till närmiljön, sina partners och risken att bli tagen av polisen, berättar hon.

I ARBETET INTERVJUADE Ylva Grönvall 30 män som köpt sex om deras upplevelser. Många av dem rättfärdigade sina handlingar för sig själva

genom att distansera sig från den mediala bilden av sexköpare.

– De ville inte vara någon förtryckare och det var viktigt att framstå som en snäll och pålitlig person. Att ”jag köper sex men jag är inte en sådan sexköpare”. Det blev ett sätt att göra sina handlingar moraliskt försvarbara eller begripliga. Det var inte heller alla som höll med om bilden av sexköp som en form av förtryck.

MÄNNEN UTTRYCKTE att de undvek att köpa sex av någon som de trodde var tvingad till det, både för att det ansågs riskabelt – ett sätt att komma för nära organiserad brottslighet – och för att de inte ville medverka till att någon for illa. Det senare kunde också kopplas till deras egna motiv till att köpa sex. Det fanns en föreställning om att om någon är tvingad så är det inte ”äkta”, och då blev sexet inte njutningsfullt.

– De gjorde sig inga illusioner om att den andra njöt av det, men var måna om att personen i alla fall hade gjort något slags självständigt val.

Ylva Grönvall undersökte hur männen upplevde intimitet i ”kommersiella relationer”. Det visade sig att 23 av de 30 brukade köpa sex av samma kvinna regelbundet. De som inte gjorde det drevs huvudsakligen av spänning. De fann något eggande i det anonyma och fick kanske en kick av att göra något förbjudet. De som däremot ▶

► återkom till en och samma kvinna hade ofta en längtan efter intimitet. Huruvida det behovet faktiskt tillfredsställdes varierade dock.

– Vissa av männen tyckte att illusionen av intimitet var god nog. De var ensamma och längtade efter kärlek. I stunden dövdades den längtan, men i efterhand kunde ensamheten nästan kännas större. Männen var väl medvetna om att transaktionen var själva premissen för att mötet skulle ske. En del stördes av att de aldrig kunde veta om intimiteten var på riktigt, för andra spelade det inte så stor roll.

YLVA GRÖNVALL SÄGER att det länge har funnits två parallella spår om hur sexköp som fenomen har förståtts i Sverige. Å ena sidan har det de senaste hundra åren lyfts fram som ett socialt problem som ska hanteras med socialpolitik och sociala insatser. Å andra sidan har fokus på rättsliga insatser ökat, framför allt sedan 90-talet och framåt. Sexköp ramas politiskt in som en jämställdhetsfråga som ska lösas med rättsliga insatser i stället för sociala, menar hon.

– De som arbetar med den här målgruppen måste navigera i detta. Jag var intresserad av hur de förstår sin roll i det individfokuserade, terapeutiska arbete de gör, i en kontext där det är ett väldigt stort fokus på rättsliga och straffande åtgärder.

Till en av avhandlingens studier intervjuade Ylva Grönvall tio socionomer och kuratorer som jobbar med behandling av män som köper sex. Något som framkom var att deltagarnas egna moral och åsikter påverkade deras arbete. De såg olika på sina klienters problem och ville också utforma sina behandlingar på olika sätt.

Framför allt respondenter som hade arbetat länge med målgruppen uttryckte att de ville ha mycket frihet och eget handlingsutrymme. De visste vad de gjorde, utformade den individuella terapin som de ansåg bäst och ville fortsätta med det. De som arbetade i mer nystartade verksamheter eftersökte mer av evidens, manualer och modeller.

– Det var också tydligt att de som kom från de äldre verksamheterna i högre utsträckning tyckte att det är det sociala arbetet man ska fokusera på, medan socionomer och kuratorer från de nyare verksamheterna inte tog avstånd från repressiva åtgärder på samma sätt.

Att de som behandlar sexköpare ser så olika på sin roll behöver emellertid inte utgöra ett problem, tycker Ylva Grönvall.

– En av grundpremisserna i nästan alla människobehandlande yrken är att det blir lite olika. Om du är socionom, psykolog eller läkare så är

” Vissa av männen tyckte att illusionen av intimitet var god nog. ”

relationsbyggandet och din person en viktig del av arbetet. Att det finns handlingsutrymme och olikheter är positivt, så länge det är inom rimliga gränser.

Flera av de intervjuade socionomerna och kuratorerna tyckte att det var svårt att förhålla sig till omvärldens moraliska åsikter om sexköp och sexköpare. Det handlade framför allt om en nervositet kring att medverka i media.

– Det är så få i Sverige som jobbar med detta att de får en expertroll, och de upplevde att de behövde vara väldigt noga med hur de uttryckte sig i den rollen.

Deltagarna upplevde sitt arbete som meningsfullt, berättar Ylva Grönvall. Inte nödvändigtvis för att de bekämpade samhällsproblemet prostitution, utan snarare för att de i sina klientkontakter bidrog till positiv förändring för den enskilda individen.

– Alltså den grundläggande motivatorn för många socionomer: att man medverkar till att personer mår bättre och gör de förändringar de vill eller behöver göra. ◀

Forskningen i korthet:

- I avhandlingen "The purchase of sex. Perceptions, Experiences, and Social Work Practices" har Ylva Grönvall intervjuat 30 män som köpt sex och tio socionomer och kuratorer som arbetar med behandling av sexköpare.
- Syftet var att utforska sexköpares upplevelser och erfarenheter av att köpa sex, samt att studera hur sexköp konstrueras som ett socialt problem inom socialt arbete i Sverige.
- De fyra artiklarna visar hur deltagarna i studierna navigerar mellan sina egna erfarenheter och uppfattningar, moraliska värderingar och sociala normer kring sexköp och sexköpare i Sverige.

Lokala politiker har stor makt över äldreomsorgen

Biståndshandläggares utrymme att använda sin kompetens varierar stort. Det visar doktoranden Sara Wittberg som studerat den strukturella politiska kontexten inom äldreomsorgen.

TEXT ANNIKA SJÖBERG

Läs mer
aktuell
forskning på
socio.nomen.
se!

Vad handlar studien om?

Den synliggör hur lokala politiker påverkar det sociala arbetet. Genom den delegation politikerna ger biståndshandläggare kan de styra professionens handlingsutrymme och utöva kontroll över det mandat handläggarna har. Allmänhetens generella antagande är att handläggarna fattar beslut men det är ju i praktiken politikerna som beslutar vilket mandat biståndshandläggarna har.

Hur gick du till väga?

Jag har begärt in delegationsordningar för beslut om äldreomsorg i alla Sveriges 290 kommuner, kodat dem och analyserat dem deskriptivt.

Vilka är de viktigaste resultaten?

Biståndshandläggarnas delegation visade sig variera stort mellan olika kommuner. Sättet politikerna utövar kontroll på varierar beroende på vilken typ av service det handlar om. Det kan till exempel vara en

begränsning i antalet timmar hemtjänst handläggaren får besluta om, eller att handläggaren måste följa kommunala riktlinjer vid beslutsfattande eller samråda med en chef innan hen får fatta vissa beslut. Det fanns också exempel där handläggaren helt saknar delegation. I över 60 procent av de policydokument jag gått igenom finns det någon typ av begränsning i delegationen och i en av fem kommuner får handläggare inte fatta beslut om plats på särskilt boende.

Vad tänker du om resultaten?

Jag tycker att det väcker frågor om biståndshandläggarens professionella roll. Ges biståndshandläggare en möjlighet att vara professionella bedömare som fattar beslut om den äldres behov eller är de någon som förmedlar information till en tredje part?

En annan aspekt av detta är hur lokala riktlinjer utformats och hur de uppdateras, vilket jag studerat tidigare. En del kommuner uppgår bland annat att de inte utför saker som de enligt rättspraxis ska göra, så det är särskilt viktigt att man investerar i sina styrdokument om handläggarna måste följa dem vid beslutsfattande.

Vem bör ta del av studien?

Jag tycker att det är relevant för professionen att fundera kring hur man vill utöva sitt yrke och använda sin kunskap och erfarenhet. Då kan man göra ett medvetet val redan

Sara Wittberg, Linköpings universitet.

FOTO: LINKÖPINGS UNIVERSITET

när man söker jobb: Kommer jag att kunna använda min kompetens på den här arbetsplatsen?

Sen är det en demokratisk fråga. Många tror att omfattningen av stödet till äldre styrs på nationell nivå så allmänheten behöver få upp ögonen för hur styrningen av äldreomsorgen fungerar och vilket inflytande deras lokala politiker har. ◀

→ Sara Wittberg

GÖR: Doktorand vid Avdelningen för socialt arbete, Linköpings universitet.

AKTUELL MED: Studien Handlingsfrihet – till vem? Lokala styrdokument och agentproblemet mellan politiker och biståndshandläggare i Sveriges socialtjänst, European journal of social work.

FORSKNING I KORTHET

TEXT ANNIKA SJÖBERG FOTO GETTY IMAGES

Oklar effekt av läkemedelsbehandling vid samsjuklighet

BEROENDE. För flertalet läkemedel som används vid samsjuklighet går det inte att bedöma om behandling är mer effektiv än placebo, varken för beroendetillståndet eller för det psykiatriska tillståndet. Det vetenskapliga underlaget är helt enkelt för dåligt. Det konstaterar SBU i den första delen i en systematisk översikt och utvärdering av läkemedelsbehandling vid samsjuklighet.

SBU efterlyser särskilt mer och bättre forskning om effekter av exempelvis olika kombinationer av läkemedel för både beroende och psykiatriska tillstånd, samt för läkemedel vid adhd och olika beroendetillstånd.

Resultaten visar också att naltrexonbehandling vid alkoholberoende och samtidigt psykiatriskt tillstånd inte tycks ha någon negativ effekt på det psykiatriska tillståndet.

Referens: Behandling och sociala stödinsatser vid samsjuklighet mellan beroende och andra psykiatriska tillstånd – En systematisk översikt och utvärdering av läkemedelsbehandling, psykologiska och psykosociala insatser samt hälsoekonomiska aspekter. Del 1 Läkemedelsbehandling, 2024, SBU.

Diskriminering förekommer vid beslut om ekonomiskt bistånd

DISKRIMINERING. Ekonomiskt bistånd ska vara samhällets yttersta skyddsnät. Samtidigt har enskilda handläggare ganska stort handlingsutrymme i beslutsfattandet. I sin avhandling har Klara Hussénus undersökt diskriminerande och intersektionella bedömningsvariationer med fokus på betydelsen av faktorer relaterade till de sökandes kön, familj och etnicitet. Resultatet visar att sannolikheten att beviljas stöd varierar avsevärt mellan grupper. Rätten till ekonomiskt bistånd implementeras i förhållande till olika, genusspecifika, standarder för kvinnor och

Klara Hussénus
FOTO: SÖREN ANDERSSON

män. Sökande med arabiskt klingande namn bedöms också mer strikt än sökande med svensklingande namn, och sätten på vilka etnisk diskriminering kommer till uttryck är könade. Klara Hussénus konstaterar att medan risken för diskriminering i handläggningen är oundviklig tenderar den att osynliggöras av arbets administrativa inramning.

Referens: Differentiating the poor – patterns of discrimination in decision-making on social assistance eligibility, 2023, Klara Hussénus, Stockholms universitet.

Mest läst på SOCIONOMEN.SE

- 1 Så ska barnen hållas borta från gängen
- 2 Hur hanterar man en rättshaverist - experten svarar
- 3 "Vad ska du hjälpa mig med då, terapeutjävvel?"
- 4 Nu ska hela socionomutbildningen ses över
- 5 Få gängkriminella avhoppare får tillgång till psykoterapi

Följ oss på Socionomen.se
**Logga in för att få tillgång
till allt läst material.**

Pssst!

Du kan också
teckna en gratis
prenumeration
på Socionomens
nyhetsbrev.

Socionomen

*Vi genomför också uppdrags-
utbildningar på er arbetsplats.*

040-698 60 00 www.sverigehalsan.se

AKTUELLA KURSSTARTER PÅ SVERIGEHÄLSAN:

- Grundutbildning i psykoterapi (KBT), Stockholm & Malmö
- Familjebehandling med KBT, Online, 8 dagar
- Ettårig KBT-utbildning, Online, 16 dagar
- Trauma och PTSD, Stockholm & Malmö, 4 dagar
- Kris och krisstöd, Stockholm & Malmö, 3 dagar
- Föreståndarutbildning (HVB & LSS), Malmö, 1 termin
- Motiverande samtal (MI), Online, 3 dagar

SVERIGEHÄLSAN

 Debatt

För att **socialtjänsten ska nå utsatta unga med tidiga insatser** behöver tilliten stärkas. Civilsamhället kan vara ett komplement och en resurs i det arbetet.

Camila Salazar Atías, Senior specialist på destruktiva miljöer, Fryshuset

FOTO: FILLIPPA LJUNG

ANVÄND CIVILSAMHÄLLET SOM EN BROBYGGARE FÖR ATT NÅ UNGA

Vi lever i en tid där nyheter om gängrelaterade skjutningar, sprängningar och mord har blivit vardag. En tid där barn som borde leka, busa och sucka över en jobbig matteläxa i stället konfronteras med frågor på liv och död.

Brottsförebyggande rådets rapport "Barn och unga i kriminella nätverk – En studie av inträde, brott, villkor och utträde" från november 2023 bekräftar att barn i 12–15-årsåldern rekryteras till kriminella nätverk av andra unga. Och att rekryteringen kan gå snabbt, ibland på bara en dag.

Inom civilsamhället finns många aktörer som arbetar med att stärka ungas skyddsfaktorer och minska deras riskfaktorer. Närvarande vuxna förebilder som engagerar sig för att ge unga sammanhang, trygghet och en meningsfull fritid – och ytterst även bryta utvecklingen med gängkriminaliteten.

VI PÅ FRYSHUSET TRÄFFAR unga i många olika sammanhang. I skolan och på fritiden, men också i de mest utsatta situationer; när unga sitter häktade, inlåsta på anstalt och är rädda för sitt liv efter ett avhopp. De litar på oss, anförtror sig och sätter sitt hopp till att vi ska kunna vägleda dem till ett bättre liv. Vi tror på deras förmåga till förändring och ser dem lyckas, gång på gång. Men vi är sällan ensamma i deras resa – vi behöver samarbetet med det offentliga, där socialtjänsten ofta är en nyckelaktör.

Enligt den nya lagen om kommuners

ansvar för brottsförebyggande arbete ska alla Sveriges kommuner kartlägga brottsligheten inom sitt geografiska område och besluta om en åtgärdsplan.

Även den nya socialtjänstlagen som väntas träda i kraft nästa år kommer tydligare att peka på kommunernas socialtjänst som ansvariga för att hantera unga i kriminalitet.

FRYSHUSET VÄLKOMNAR att det nu tydliggörs vilken myndighet som bär det övergripande ansvaret för att förebygga att unga hamnar i kriminalitet. Tidigare har ansvaret kunnat tolkas mer fritt och även andra myndigheter har haft i uppdrag att nå samma målgrupp.

Bra så långt. Men för att nå dessa unga människor krävs mer än att ansvaret tydliggörs: Det krävs tillit.

Och detsamma behövs för att nå deras föräldrar. I dag är tilliten till socialtjänsten låg, särskilt bland medborgare som bor i våra mest utsatta områden. Den har dessutom skadats ytterligare efter riktade desinformationskampanjer i sociala medier. Det har orsakat stora problem där föräldrar inte vågar ta hjälp av socialtjänsten trots stor oro för sina barn.

Ökad tillit borde därför vara ett av de mest angelägna och högst prioriterade direktiven i regeringens nya uppdrag till socialtjänsten. Utan tillit kommer inte socialtjänstens insatser att nå målgruppen tidigt. Än svårare kommer det att vara att nå dem som redan befinner sig i gäng, och som ofta har ett stort förakt för myndigheter i allmänhet och socialtjänsten i synnerhet.

Här kan civilsamhället fungera som en brygga.

Detsamma gäller målgruppen föräldrar. Utbildningar som stärker föräldraskapet kan vara avgörande i arbetet för att bryta normbrytande beteende. När vi i civilsamhället erbjuder föräldrautbildningar inom våra verksamheter blir det ofta kö – medan föräldrar som erbjuds utbildningar och stöd av socialtjänsten tenderar att inte delta då de kan känna sig stigmatiserade och utpekade som dåliga föräldrar.

VI ÄR OROLIGA att det nu skapas ett samhälle där vi blundar för verkligheten och där det byggs strukturer som inte korrelerar. Vi föreslår därför att man ser över hur civilsamhället kan användas strukturerat i socialtjänstens nya uppdrag. Att vi tas med tidigt i

”Vi föreslår att man ser över hur civilsamhället kan användas strukturerat i socialtjänstens nya uppdrag.”

behovsanalys och planering. Att vi tillåts vara ett komplement och en resurs. På så sätt kan alla aktörer på bästa sätt använda våra olika roller, förutsättningar och förmågor för att nå fram till de målgrupper som är svårast att nå. Tillsammans är vi starka.

Vi föreslår en lösning där kommunens socialtjänst är fortsatt ansvarig för att insatser genomförs, men där själva

utförandet görs tillsammans med civilsamhället. På så vis når vi målgruppen, tilliten förs över i samverkan och vi når önskat resultat.

Låt oss göra 2024 till året då vi tillsammans tar ett helhetsgrepp på situationen, använder våra respektive styrkor och samordnar våra insatser – så att vi inte förlorar ett endaste barn till åt de kriminella gängen. ◀

➔ VAD TYCKER DU? VILL DU SKRIVA REPLIK?

Debattera vidare på vår facebook sida eller på LinkedIn. Vill du skriva en replik så skicka den till redaktionen@socionomen.se.

ANNONS

Skyddat boende

För kvinnor, män, familjer – egen lägenhet eller kollektivt – FREDA, SARA & Patriark – barnansvarig psykologkontakt – säkerhetsplanering – utsluss till eget boende – jour – ramavtal med ett flertal kommuner

”Alla har rätt till frihet att forma sitt liv”

Kontakta oss för förfrågan

010 70 60 350   www.vejbyhem.se

VEJBYHEM
Vård och Boende

Sett, läst, hört

Nytt om ätstörningar

FACKLITTERATUR

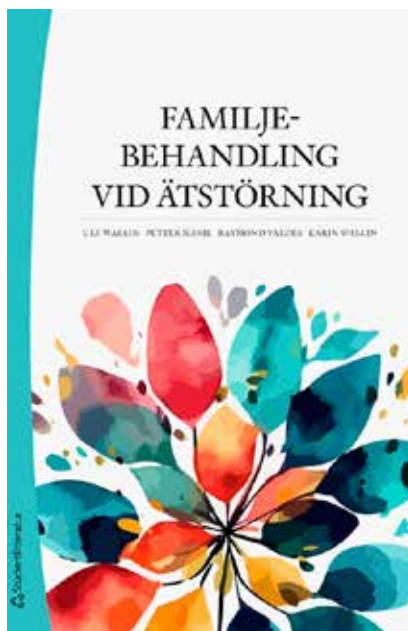
Familjebehandling vid ätstörningar

Ulf Wallin, Petter Næsje, Raymond Valdes, Karin Wallin
Studentlitteratur

Om man som socionom vill utöka sina kunskaper om familjebehandling vid ätstörningar så har det litterära utbudet historiskt sett varit begränsat. Det kan tyckas märkligt mot bakgrund av att man de senaste åren sett en kraftig ökning av ätstörningar bland unga människor. Enligt statistik från Socialstyrelsen rör det sig om en 30-procentig ökning mellan åren 2017-2022 inom åldersgruppen 15-29 år.

Den här boken blir därför ett särskilt välkommet tillskott på området. Författarna rör sig systematiskt mellan de olika typerna av ätstörningar, går igenom behandlingsfaser och beskriver hur man på olika sätt drabbas som familj av en ätstörning. Inte sällan gör man också historiska nedslag som tydliggör hur utvecklingen på området har sett ut.

Den vänder sig framför allt till yrkesverksamma inom området men även

till dem som på ett överskådligt sätt vill lära sig mer om ätstörningar och vilka behandlingsinsatser som finns i en familjekontext.

Tommy Johansson

Mellan resignation & framtidstro

Ove Sernhede, Nils Hammarén, Johannes Lunneblad, Sara Uhnöo
Natur & Kultur

Politiken och den mediala bevakningen har sedan länge cementerat bilden av förortens unga som farliga och kriminella våldsverkare, med hög skolfrånvaro och dåliga betyg. Men det är en stereotyp bild som skaver.

Med den här boken vill man presentera en motberättelse. Här belyser man den starka sociala gemenskapen och kreativiteten som finns bland unga i förorten, inte minst manifesterat genom hiphop och poesi.

Boken är ett resultat av tre forskningsprojekt som letts av forskare vid Göteborgs universitet och Högskolan i Halmstad. Genom intervjuer och observationer har man undersökt vilka begränsningar och möjligheter som finns när det kommer till ungas livsvillkor och lärande i förorten.

En av de viktigaste frågorna som boken ställer är vad vi kan lära oss av diskrepansen mellan den kulturella kreativiteten och de svaga skolresultaten. Svaret är mycket, vilket ger oss anledning att lägga emphasis på boktitelns sista ord.

Tommy Johansson

PODD: FAMILJEHEMLIGHETEN

Vad händer när det som dolts i många år kommer upp till ytan? I Sveriges Radios program Familjehemligheten möter Gunilla Nordlund människor vars liv förändrats i grunden när familjens hemlighet avslöjats. Nära och berörande om hur lögnen kan sätta spår hos människor i flera generationer.

Vårens nya socionomfilmer!

Text: Fredrik Söderlund

1 Marguerites teorem

Marguerite är ett mattegeni. Hon lever, andas och livnär sig på numeriska kombinationer. När hennes digra examensarbete motbevisas och ifrågasätts, vänder hon både sin mentor och passion ryggen. Hennes frigörelse öppnar upp för nya vägar, bekantskaper och livsval. Anna Novions prisbelönta drama tar oväntade vändningar och blandar upp Marguerites komplicerade relation till sin mor med thrillerelement, romantik och komedi. Huvudkaraktären vänder en personlig kris till något konstruktivt, kärleksfullt och triumferande. Kvinnliga matematiker har fått en hjältinga.

Går på bio (Njutafilms)

2 Fyra döttrar

Regissören Kaouther Ben Hania blandar skickligt dokumentär och spelfilm med bilder från verkligheten när hon skildrar Olfa och hennes döttrar.

I både intervjuer och spelade scener från familjens liv målas ett gripande släkt drama upp. Sår öppnas upp och frågor om förtroende och moral står ofta i fokus. Detta är en formmässigt utmanande triumf om sargade minnen, förtryck, moderskap i ett patriarkalt samhälle som också visar fundamentalismens mörkaste sidor. Filmens vändning kan inte avslöjas här, men är häpnadsväckande. "Fyra döttrar" var Tuniens Oscarsbidrag förra året.

Premiär 26 april (Triart)

3 Goodbye Julia

Den välbärgade kvinnan Mona råkar köra på en liten pojke, vilket får allvarliga konsekvenser som slutar med att hennes man skjuter en okänd man. Driven av skuld känslor spårar Mona upp frun till den mördade mannen (Julia) och anställer henne som hembiträde, utan att berätta vem hon är. Skulden och hemlighetsmakeriet pågår i flera år innan sanningen sipprar upp till ytan. Detta är en finstämd, träffande och djupt drabbande allegori över Afrikas största land Sudan som vid tiden då filmen utspelar sig, befinner sig i en kaosartad konflikt mellan nord och syd.

Premiär 10 maj (Folkets bio)

”Sverige har blivit ett fängelseland i stil med USA”

Vi lever i en hård och rå tid. Krig utan nåd pågår på flera håll i världen. I Sverige tävlar politiker i kraven på obarmhärtiga straff för lagbrytare. 13-åringar ska kunna dömas till livstidsstraff, säger Jimmie Åkesson, ledaren för Sveriges näst största parti.

Fängelserna är överfulla. Nya måste byggas. Sverige har blivit ett fängelseland i stil med USA.

Det är en märklig utveckling. Alla experter, lärare, socialarbetare och poliser påpekar att det enda effektiva skyddet mot brottslighet är förebyggande åtgärder. Men vad bryr sig de styrande politikerna om detta? De följer en spontan folklig reaktion på gängbrottslighet, skjutningar och sprängningar. Denna reaktion är entydig: Läs in dem! Kasta ut dem!

Så, ungefär, har även Sveriges statsminister, Ulf Kristersson, uttalat sig.

VÅR SAMTID ÄR bedräglig. Då kan det vara en tröst att tänka tillbaka på andra tider som befolkades av människor med andra och bättre ideal. Ett namn dyker upp i mitt minne: Jarl Hjalmarsson. Han var ledare för det gamla Högerpartiet, det som numera heter Moderata Samlingspartiet. När han avgått som partiordförande 1961 genomgick han en

FOTO: CC/WIKIPEDIA

Sven-Eric Liedman

idéhistoriker och författare.

märklig förändring och kom att arbeta ihärdigt och framgångsrikt för kriminalvårdens humanisering. Han tillhörde dem som tog ordet ”vård” på stort allvar.

Det förflutna rymmer också andra, ännu mer lysande namn i brottsbekämpningens historia. Störst av alla är en italienare som levde på 1700-talet, Cesare Beccaria. Det var en tid då tortyr och dödsstraff praktiserades närmast rutinmässigt. Därmed skulle lagförbrytare få sina rättmätiga men obarmhärtiga straff.

BECCARIA VAR AV annan uppfattning. Redan som 26-åring skrev han sitt mästerverk som på italienska heter *Dei delitti e delle pene*, alltså Om brott och straff. Straffet skulle stå i proportion till

brottet och det skulle ha en närmast pedagogisk effekt. Människor skulle helt enkelt lära sig att undvika handlingar som innebar att de hamnade i klammeri med rättsvisan.

Beccaria var ett barn av upplysningen. Upplysningstänkarna bröt drastiskt med traditionen. Förnuftet skulle råda, vetenskapens sanningar skulle genomsyra samhället och milda seder skulle göra livet rikare och behagligare.

UPPLYSNINGEN SEGRADE aldrig fullständigt. Det fanns alltid ett motstånd; många trivdes bättre i halvdunkel och okunnighet. Tron på vetenskapen var stark och spreds i vårt land inte minst genom folkbildningen.

Men nu tycks vi vara på väg bakåt i tiden. Fler och fler mäktiga personer känner sig fria att ifrågasätta eller blankt förneka vad en enig skara experter slagit fast. Synen på brottsbekämpning är ett exempel bland många. Klimatet är ett annat. Kunskapen att alla människor biologiskt sett är förunderligt lika möts av mer eller mindre förtäckt rasism. Historien missbrukas av politiker och andra inflytelserika personer.

Det gäller att stå stark i en sådan tid. Vi måste slå vakt om människovärdet, den opretentiösa hyggligheten och den goda kunskapen. Ljusets fiender måste drivas tillbaka. ◀

→ FLER KRÖNIKOR: HITTAR DU PÅ SOCIONOMEN.SE

Var är kufarna?
CLARA TÖRNVALL

Penna, papper och patos
SUSANNA ALAKOSKI

Det är hoppfullt att vi har makt att hjälpa
FRIDA JOHANSSON
METSU

NÄSTA NUMMER

AI-BILD: LOUISE BÄÄTH/REFLY

IT-SYSTEM UNDER ATTACK

Beredskapen hos svenska myndigheter och företag har satts på prov. Hur har de klarat sig?

→ I din brevlåda den **27 maj**.

Vill du ha en karriär *med mening*?

Vi tror på *Engagemang*, *Ansvar* och *Glädje* och ger våra medarbetare frihet att vara dem de är. Idag är vi över 15.000 hjältar, men vi behöver bli fler.

Socionomer, verksamhetschefer, socialpedagoger, behandlingspedagoger, undersköterskor och psykologer är några av oss som gör skillnad varje dag.

Vill du vara med och göra skillnad? Jobba hos oss!